

„Nem volt a »legfelhőtlenebb« évkezdés az idei, nehéz volt visszazökkenni a maszkok, a félévik gondolatához, és rosszul esett belegondolnia abba, hogy a líceumi éveit felét otthon töltötte. Ennek ellenére megpróbálta a maximumot kihozni a helyzetből, és az motiválta, hogy minden nehézség ellenére emlékeket szerezzen, éljen meg minden pillanatot.”

magyar **mk** közoktatás

ROMÁNIAI MAGYAR
OKTATÁSI FIGYELŐ
PEDAGÓGUSOK
HAVILAPJA

12. 2021
DECEMBER

TARTALOM

14. tanterem

*Okosodott az Okos Doboz –
Biró István írása*

18. láthatár

*Búcsúzik az ősztendő,
beköszönt az újesztendő*

19. lélekjelenlét

*A járvány hosszabb távú
pszichológiai hatásai
a gyerekekre*

20. tanterem

*Magyar iskola létesül vakok
és gyengén látók számára
Székelyudvarhelyen*

21. szülői szemmel

*Csodavárás praktikusán –
Bartha Réka írása*

23. hivatalos

4. tanterem

*Erdélyi Perpatvar: miért kellene
megtanulni jól érvelni és
vitázni? –
Kerekes Edit írása*

10. lélekjelenlét

*Lélekgyűrő, avagy
a Szamarközi-ügyről –
Albert Antal Orsolya írása*

16. tanterem

*Kinek mi a dolga? – a tanár
és szülő együttműködéséről –
Matei Linda írása*

7. diákszemmel

*Remélik a legjobbakat,
de felkészülnek a legrossz-
szabba is –
Lőrincz Anna írása*

12. láthatár

*Iskolák és diákok Törökországtól
Iránon át Indiáig –
Pengő Zoltán írása*

22. magánterület

*Három, Hideg, Hó –
László Noémi versei*

FOTÓ: MAKKALMÁRK

1.

Karácsony: összekötni az égit a földivel

mk

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel

• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport

• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok

• magánterület • térkép

Rendelje meg
a Magyar Közoktatást
a 2022-es évre!

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2021–2022-es tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

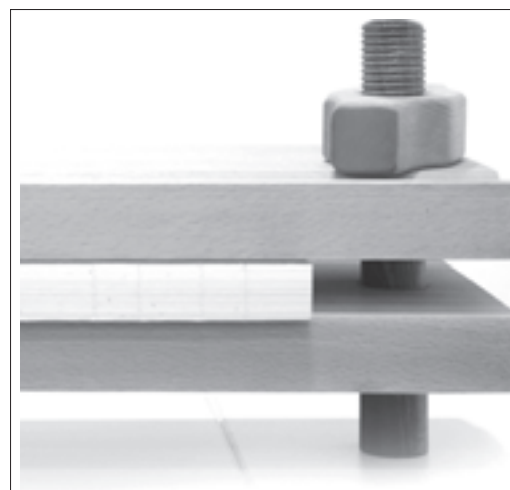
A Communitas Alapítvány által kiadott, immár tizenegy éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

*erdélyi magyar
könyvek egy térben*

I D E A
K Ö N Y V T É R

RO-400193 Kolozsvár • Tordai út 4. szám • 0747 11 22 64 • www.ideakonyvter.ro • facebook.com/ideakonyvter

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatás> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatás

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Kőnczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Adventi beszélgetés Dávid István kolozsvári egyetemi lelkésszel, hitoktatóval

Összekötni az égit a földivel

– Valahogy úgy ítélem meg, hogy egy iskolalelkésznek, hittantanárnak mint-ha nehezebb dolga lenne manapság a nevelés, oktatás terén. Sokféle korosztállyal dolgozik, a plurális értékrendek vagy akár az értékek hiánya okozhatja ezt a nehézséget. Hogyan látod ezt? Milyen kihívásokkal találkozol leginkább a pályádon?

– Úgy gondolom, minden gyermek sajátos világból jön. Ezek a világok több csápon keresztül kapcsolódnak a nagy világhoz, amiben élünk, de nagyon törékeny és töredezett az egész. Egyszerre teher és lehetőség is ez a töredezettség. Teher, mert nem lehet eltekinteni attól, hogy minden egyes gyermek egy külön világ, és egy külön világgént működő családi körbe ágyazódik be, de lehető-

Az értékek pluralizálódását nem tartom egyértelműen rossznak, hanem inkább tényként kezelem, amiből rengeteget tanulok, például azt, hogy együnk sincs a nagy igazság birtokában, hanem ehhez kapcsolódunk mindannyian valamilyen formában.

ség is arra, hogy észrevegyem, mennyire sokszínű minden, és mennyire nem lehet kisajátítani ezt a sokszínűséget, csak részesedünk belőle. Amikor az értékekre gondolok, akkor ezt is ennek a sokszínűségnek és töredezettségnek a figyelembevételével teszem. A gyerekek, a fiatalok nyitottak. Ha valaki meg tudja nyerni őket, akkor már nagyon vagány dolgokat lehet csinálni velük, és ehhez nem szükséges nagyon nagy módszertani arzenált bevetni. Hittantanárként talán a figyelmes és érdeklődő jelenlét a legfontosabb. A gyerekek szeretnek a mese/történet részesei lenni, és én nem félek attól, hogy a Szentírás történeteit

ilyen értelemben tárjam eléjük. Az értékek pluralizálódását nem tartom egyértelműen rossznak, hanem inkább tényként kezelem, amiből rengeteget tanulok, például azt, hogy együnk sincs a nagy igazság birtokában, hanem ehhez kapcsolódunk mindannyian valamilyen formában. A hasonló értékrend esetén a gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy az, amivel foglalkozunk, már ismerős számára. Jár templomba, vallásórára, imádkozik. És vannak, akikben megszólalnak azok a hangok is, miszerint ez az egész, amivel foglalkozunk, butaság. Ilyenkor arra hívom meg őket, hogy adjanak esélyt. Hiszek abban, hogy ami ott történik, az nemcsak az enyém, nemcsak az övék, és nemcsak a szülőké, hanem ott tényleg Isten dolgozik. Sokfajta viszonyulást látok a gyermekek vagy a szülők részéről. Felmerül bennem a kérdés, hogy az én felelősségem mekkora, és meddig terjed? Mi az, amit én meg tudok tenni? A nagyobb gyerekek esetében a hitbeli kérdésekkel szembeni ellenállás főleg egy többnyire egészséges tudományos világképből származik. Minden szépsége mellett ennek is megvannak a veszélyei. Viszonylag korán, már 6., 7. osztályban olyan kérdések foglalkoztatják őket a világgal kapcsolatosan, amit a lelkük nem bír el. Foglalkoztatja őket például a globális felmelegedés. Olvasnak, tanulnak róla, és formálódik is bennük valami, ami meghívja őket a felelős életre. Ugyanakkor nő és dagad bennük a szorongás is, ami viszont terhes és káros is tud lenni. Van az a gyerek, aki nagyon határozott istenképpel érkezik. És ez is legalább annyira nehéz. A büntető istenképet például nehéz heti egy órában közösségben oldani. Az egyetemistákban sokszor már hangosabbak a kételyek. De szép látni, ahogy helye és tere lehet ennek, a kételynek is, a keresésnek is, és annak is, mindenki a saját személyes élettörténetében megszólítva érezze magát. Sok mindent megteszünk, de az erőt mégis csak az adja, hogy a háttérben valaki tart, megtart.

– Nagyon megengedőnek és el/befogadónak érzem a hozzáállásod, ami szimpatikus és szívet melengető egyszerre. Szerinted mi a hitoktatás célja? Van-e olyan, hogy spirituális kompetencia?

– Azt gondolom, hogy a hitet nem lehet tanítani, mert az egy ajándék. Tudok viszont hittartalmakat tanítani. Minden vallás egy sajátos világnézet. Egy szemléletmód, ahonnan magamra és a világra ránézek. A zsidó-keresztény szövegvilág olyan kultúrtörténeti kincs, amit akkor is érdemes megismerni, ha

Dávid István lelkész: „A nagyobb gyerekeknél inkább felértékelődött a kapcsolatok fontossága”

történetesen az ember nem hitigazságokként kezeli. Különösen fontosnak tartom, hogy visszatérjünk a szentírási szövegek világához. A Szentírás olyan érzékenységre tanít, amire különösen most is szükségünk lenne. Fontosnak tartom, hogy a Szentírás szövegei és történetei alapján és nem azoktól függetlenül tanuljuk újra és erősítsük meg a világhoz, az emberekhez fűződő viszonyunkat. A hittanoktatás legkézzelfoghatóbb, és mindenki számára többé-kevésbé elfogadható célja tehát megismertetni a diákokat a zsidó-keresztény szövegvilággal, ami nélkül az a kultúra, amiben élünk nemcsak szegényebb lenne, de nehezebben is érthető.

Nos nemcsak ennyiről szól a hittan-
oktatás. Egyfajta tanúságtétel is. Nem
csak egy kultúra melletti tanúskodás
ez, hanem egy sajátos készség, attitűd
bemutatása. A spirituális kompetencia
kategóriájában szerintem nagyon sok
minden beletartozik. Egyfajta sajátos és

szövegeiből megismertem. Mindezek
mellett a hitoktatás számomra harmad-
sorban mégiscsak egy olyan szabad és
nyugodt közeg biztosítását jelenti, ahol
hitem szerint Isten munkálkodhat, és
a tőle kapott élet bennünk, közöttünk
szabadon növekedhet.

**A büntető istenképet pél-
dával nehéz heti egy órában
közösségben oldani. Az
egyetemistákban sokszor
már hangosabbak a kéte-
lyek. De szép látni, ahogy
helye és tere lehet ennek,
a kételynek is, a keresés-
nek is, és annak is, min-
denki a saját személyes
élettörténetében megszó-
lítva érezze magát.**

érzékeny rálátás arra a világra, amiben
élünk, egy sajátos viszonyulás, aminek
a háttérében a keresztyénység esetében
röviden az áll, amit a megváltásról, a
megbocsátásról és a megszentelődésről
gondolunk. Hogyan tekintek rá magam-
ra, társaimra és a világra annak az Is-
tennek a viszonylatában, akit a Szentírás

–Mivel hamarosan itt a karácsony, kí-
váncsi lennék, mit látsz a fiatalokon, mi
a legjellemzőbb mostanság a gyerekek,
kamaszok karácsonyra való lelki készülö-
désére? Az iskolalelkész vagy hittanár
miként próbálja a gyerekek figyelmét afe-
lé terelni, hogy a karácsonyi ajándéko-
zás elsősorban nem az anyagira kellene
irányulnia? Mondanál példát, módszert
arra a saját tapasztalatodból merítve:
milyen lépései vannak az adventi lelki
készülődésnek?

– Elsősorban lelkésznek, ezen belül is
egyetemi lelkésznek tartom magam. Re-
formátus egyetemi lelkész lennék. He-
tente egyszer van alkalmam találkozni
a gyerekekkel. Hivatásomnak a kerete
az a szentírási történet, amit a vallásos
tapasztalat és megélés a heti, havi, évkö-
zi lebontásban igyekezett ritmizálni. Az
egyházi év ismétlődésének a kérdése,
és a vallásos életben betöltött szerepe
egy fontos vallásfenomenológiai, val-
lástudományi kérdés. Abban a szentírási
történetben, ami a keresztyén világlátás
és önismeret alapszövegét megadja, a Jé-
zus születése nem egy naptári ünnepre
szűkített tantétel. Nemcsak karácsony-
kor beszélünk arról, ami karácsonykor
történt. A gyerekek korosztálytól füg-
gően viszonyulnak ehhez az ünnephez.
Az izgatott várakozástól a kiábrándult-
ságon át az anyagi birtoklásvágyon
keresztül el egészen a szinte felnőtt
nyitottsáig, amiben a csodák és sze-
lídségek, az alázat és adakozás öröme is
megszületik. Az iskolában színes és vál-
tozatos vallási háttérrel rendelkező kol-
légákkal, gyerekekkel együtt alkotunk
egy közösséget, ami szép leképezése a
társadalomnak és annak, hogy hogyan
tudunk ebben együtt lenni. A keresz-
tyénység történetei úgy működnek, mint
egy háló, ami kifog, és olyan szavak-
kal, mondatokkal ajándékoz meg, ame-
lyekre szükségünk van. Valahogy így
képezem el a történeteken keresztül a
gyerekekkel való foglalkozást. Ebben
természetesen sok a játék, nemcsak
bibliaismeret van, hanem helye van a

személyes kapcsolódásnak is. Van egy
liturgikus évünk, ami adventtel kezdő-
dik. Ez több szempontból is fontos, de
leginkább a hitgyakorlat szempontjából.
Végigjárjuk ezt az egyházi évet, és füg-
getlenül attól, hogy karácsony van, vagy
nem, a kérdés, hogy tud-e ehhez a jelen-
lét egy Krisztus központú jelenlét len-
ni. Ez egy izgalmas kihívás számomra,
hogy nyilván karácsonykor beszélünk a
történetről, meg készülünk rá, de nem
ez a keresztyénység legnagyobb ünnepe,
ha éppen ezt nézzük, hanem inkább a

**Az iskolában színes és
változatos vallási háttér-
rel rendelkező kollégákkal,
gyerekekkel együtt alko-
tunk egy közösséget, ami
szép leképezése a társa-
dalomnak és annak, hogy
hogyan tudunk ebben
együtt lenni.**

húsvét. A karácsonyi készülődés mégis
fontos minden olyan gyermek számára,
aki még valami kézzelfoghatót kap eb-
ből a spirituális dimenzióból. Ez része
az iskolai rítusnak is. A ferencesekhez
kötődő gyerekek honosították meg az
iskolában a „szentszaládozást”. A jár-
vány kitörése előtt a gyerekek egy ál-
taluk készített betlehemessel vonultak
végig az iskolán, mindennap más osz-
tályba került, amit az osztály néhány
napig magánál tartott, és kiegészített
valamivel, majd így vitte tovább a kö-
vetkező osztálynak. Ez is része az is-
kolában az adventi készülődésnek, és a
gyerekek szeretik, felelegetik.

Szoktunk beszélgetni a gyerekekkel
az értékekről, pénzről, ajándékozásról,
egymás megbecsüléséről, de nemcsak
karácsonykor. Nem érzem azt, hogy erre
különösen karácsonykor kellene összp-
ontosítanunk. Más dolgok vonatko-
zásában is adott a téma. Nyilván most
hangsúlyosabb, a 7. osztály például fel-
állított egy kis összeszerelhető fenyő-
fát, így erről is tudtunk beszélni, hogy
ez miért fontos. Az ajándékozás anyagi
vonzata főleg a nagyoknál jön elő, a gye-
rekek beszélnek róla, érdeklí őket, hogy

Dávid István 1978-ban született Marosvá-
sárhelyen. A marosvásárhelyi Al. Papiu Ilarian
Elméleti Líceum diákjaként érettségizett
1997-ben. A Babeş-Bolyai Tudományegye-
tem filozófia szakán végzett, később ugyan-
itt hermeneutika és kultúra mesterképzé-
sen. 2000 őszétől a kolozsvári Protestáns
Teológiai Intézet hallgatója, ahol 2006-ban
tette le első lelkészsképesítő szakvizsgáját.
2006–2011 között a márkodi és a kendői gyű-
lekezet lelképásztora volt. 2011-től az Erdélyi
Református Egyházkerület alkalmazásában
a Kolozsvári FIKE (Főiskolás Ifjúsági Keresz-
tyén Egyesület) egyetemi lelkésze. 2012-től
Babeş-Bolyai Tudományegyetem filozófia
doktori iskolájának tagja. Kutatási területe
a protestáns spiritualitás. 2017-től betanító
vallástanár a Talentum Református Iskolá-
ban. 2020-tól lelkigyakorlat- és lelkivezetői
képzésben részesült.

egy-egy családban mennyi a jövedelem, ki is alakul, vagy legalábbis tetten érhető, egyfajta versengés, hierarchizálódás, amit mindig megbeszélünk. Fontos volt számunkra a ferences rendi templomban történő heti rendszerességű kenyérosztáson való részvétel. Ahogy ehhez a gyerekek, tanárok hozzájárultunk, a szociális érzékenységünk is formálódott. Ilyen módon próbáljuk érzékenyíteni őket, és nem hatásvadász mondatokkal (pl. A karácsony a szeretet ünnepe, csináljunk valamit, stb.), ennél fontosabb, hogy a hétköznapiaknak legyen része ez a lelkiület.

– A pandémia immár több mint másfél éve tart, ez meghatározza a szeretteinkhez, a családhoz, a lehetőségeinkhez, az értékekhez való viszonyulásunkat. Hogyan alakul ez a fiatal generáció esetében? A veszélyérzet és a borús kilátások miatt megváltozni látszik-e a fiatalok értékrendje?

– A nagyobb gyerekeknél inkább felértékelődött a kapcsolatok fontossága. Bár ők inkább megengedhették maguknak, hogy a járvány alatt is találkozassanak. Azt látom, hogy miközben nagyon sok kapcsolat sérült ebben az időszakban, bizonyos esetekben mégis szorosabbá váltak, felértékelődtek. Sok esetben érződik viszont a meghittség és a bizalom hiánya. A bezártság miatt sokan csak egy oldalból, a család részéről kaptak az impulzusokat, a kamerán keresztül tanárként nem tudtunk úgy jelen lenni az életükben, és ők sem tudtak egymás életében olyan mértékben részt venni, mint azelőtt. Sok helyen csak a család tudta volna hozni ezt a meghittséget, ahol viszont nem volt ez meg, sokkal nagyobb felületen sérült. Az egyetemisták talán még jobban szétesetek, elfáradtak az online tértől. Egy részük a félelem miatt már akkor sem jött vissza, amikor lehetett. De ugyanúgy a lustaság is fontos tényező lett. Mivel szűkültek a lehetőségek, nincs annyi szórakozási lehetőség, előadások, koncertek stb. azok számára, akik megmaradtak, felértékelődtek a személyes találkozások.

– Idén jelent meg, a Koinónia Kiadónál Isten szótagolva című könyved. Hogyan született az ötlet, mire vonatkozik a cím, kiknek ajánlod?

FOTÓ: MAKKAJ MÁRK

Izgatott várakozás. A gyerekek korosztálytól függően viszonyulnak az ünnephez, a kisebbek lelkesek és meghatottak

– Mindig is elbűvölt a kicsik erőfeszítése, ahogyan igyekeznek olvasni, írni vagy rajzolni, ahogyan teljesen bele tudnak feledkezni abba, amit éppen csinálnak. Ez a gyermeki lelkiület engem lenyűgöz. A címben szereplő szótagolás

Szoktunk beszélgetni a gyerekekkel az értékekről, pénzről, ajándékozásról, egymás megbecsüléséről, de nemcsak karácsonykor. Nem érzem azt, hogy erre különösen karácsonykor kellene összpontosítanunk.

többek között ebből is jött. Eredetileg nem gondoltam konkrét célcsoportra, igazából ez a könyv egy személyes gyakorlatból lett. Alternatív áhítatos könyvnek nevezném. Azokat szólítja meg, akik kedvelik az irodalmat, a fotókat, és azokat, akik nyitnak arra, hogy újszerű

eszközöket, módszereket használjanak egy-egy szentírási rész megközelítésekor. Nem olyan rég a kiskamaszokkal is kipróbáltam azt, ami a könyvben megjelenik. Kiindulunk például egy bibliai történetből, a gyerekek csoportban írtak róla egy haikut, majd készítettek egy fotót. Nagyon érdekes és fontos felismerések történtek, de még ennél is fontosabb volt az, ahogyan ők egymáshoz viszonyultak, amikor rájönnek arra, hogy dolgokat mennyire finoman ki lehet fejezni. Ennek az 52 hétre osztható áhítatos könyvnek sok minden tudott a része lenni: a Szentírásból vett mondatok, fotó, haiku, zene, hanganyag. Célja, hogy akkor is, ha valaki érti a Szentírás szavait, kicsit meghökken, gondolkodtassa el, másrészt keresse azokat az alternatív módozatokat az olvasatra, ami segít összekapcsolni a Szentírás szövegét az élet a hétköznapiaságával, az égit a földivel.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI
bszekelynoemi@yahoo.co.uk

Erdélyi Perpatvar: miért kellene megtanulni jól érvelni és vitázni?

Egy jó vitából mindenik fél nyertesként kerül ki. Ez kölcsönösen előnyös, és a vitás ügyet is előmozdíthatja. Mégsem gyakorik az ilyen viták, és ennek oka, hogy nem tudunk helyesen vitatkozni, pedig szükségünk lenne rá: napi szinten bonyolódhatunk konfliktusokba, egy egyszerű panasztételtől osztályközösségen belüli civakodásokon át munkahelyi nézetkülönbségekig. A vitakészségek fejlesztése mégsem képezi az iskolai tananyag részét. Román nyelven egész sor középiskolás vitaklub működik országszerte, magyar vitakört nem sikerült találunk. Egyedül az Erdélyi Perpatvar és a Mathias Corvinus Collegium (MCC) próbál változást hozni e téren vetélkedővel, képzésekkel.

Logikai érveléstechnika, nyilvános beszéd

A Magyar Ifjúsági Értekezlet (Miért) második alkalommal szervezi meg a középiskolásoknak szóló vitaklubot és vitavetélkedőt, az Erdélyi Perpatvart, az Udvarhelyszéki Ifjúsági Egyeztető Tanács (UIET) három évvel ezelőtt helyi szinten szervezett „nulladik” rendezvényét kiterjesztve. Nem segíti a vitaklub céljait a koronavírus-járvány, hiszen a korlátozások miatt a helyi versenyek, a képzések online történnek, csak a december 18-i döntőt tervezik személyes részvétellel megtartani Székelyudvarhelyen. Tekintélyes különbségek vannak a kilenc helyi szakasz jelentkezőinek számát tekintve, míg Nagyváradon tíz csapat nevezett be, addig például Kolozsváron az idén egy sem. Ezzel együtt mintegy száz középiskolás diák vett részt a vitaképzéseken, ahol a Karl Popper-féle vitaformátummal ismerkedtek, logikai érveléstechnikákat tanultak, és a nyilvános beszéd alapjait, többek között az MCC képzett előadótól. A budapesti központi székhelyű MCC vitaakadémiája egyébként vitavezető képzést biztosít szerte a Kárpát-medencében, a novemberben kezdődött, online és személyes jelenléttel zajló egyéves ingyenes képzésre

szeptemberben lehetett jelentkezni. Az Erdélyi Perpatvar szívégye Tornai Szilárd szervezőnek, aki korábban maga is részt vett az MCC képzésén.

„Mi nemcsak vitaverseny vagyunk, hanem egy vitaklub, vitakör is, amely azért is jött létre, mert borzasztó hiány van ezen a téren. Régen picit nagyobb hagyománya volt a vitaköröknek, akár elsősorban iskolákon belül, mára már legalábbis Udvarhelyszékről vagy az általam ismert nagyobb városokról ez sajnos nem mondható el, ami viszont fontos és valós, hogy vannak diáktanácsok, akik próbálkoznak, néha beiktatnak egy-két programot, vitát.

Vitakészségünket kamatoztathatjuk akkor is, ha egy hibás termék vagy szolgáltatás visszaszolgáltatásakor a türelmetlen bolti eladót meg tudjuk győzni, hogy a szabályzat szerint vissza kell adnia a pénzünket. Bármennyire is banális hangzik, de a mindennapok valósága azt mutatja, hogy néha itt tud a leghasznosabban megtérülni egy kis türelemmel és empátiával spékelt vitakultúra.

Úgyhogy van is, meg nincs is, de összességében a Miérttel úgy gondoljuk, hogy vitakultúra kiépítést illetően hiány van egész Erdély-szerte” – mondta Tornai Szilárd. Hozzátette, a Perpatvarban nemcsak vitaversenyt szerveznek, hanem az alapoktól indulnak. „Először

csapatot építünk, megismerjük egymást, utána képzéseken, gyakorlatokon kipróbálják magukat, és a végén „mérkőznek” a csapatok. A Perpatvarnak alapvetően nem az a célja, hogy versenyeztessen, és akár városok között versengést erősítsen, sokkal inkább az, hogy egyáltalán a vitakultúrát megtanítsa. Én ezért is szeretem jobban vitaklubnak hívni, mint vitaversenynek” – mondta Tornai Szilárd. Bár a Perpatvar nem heti rendszerességű vitaklub-találkozókat jelent, hanem évente 2-3 hónapot ölel fel, az UIET elnökeként Tornai Szilárd a maga földrajzi területén igyekszik valamelyes időbeli folytonosságot teremteni, így olykor szerveznek egy-egy vitát, programjaikba igyekeznek beiktatni a vitaformátumot, de ez elsősorban a vetélkedő egyes területi szakaszait lebonyolító ifjúsági szervezeteken múlik.

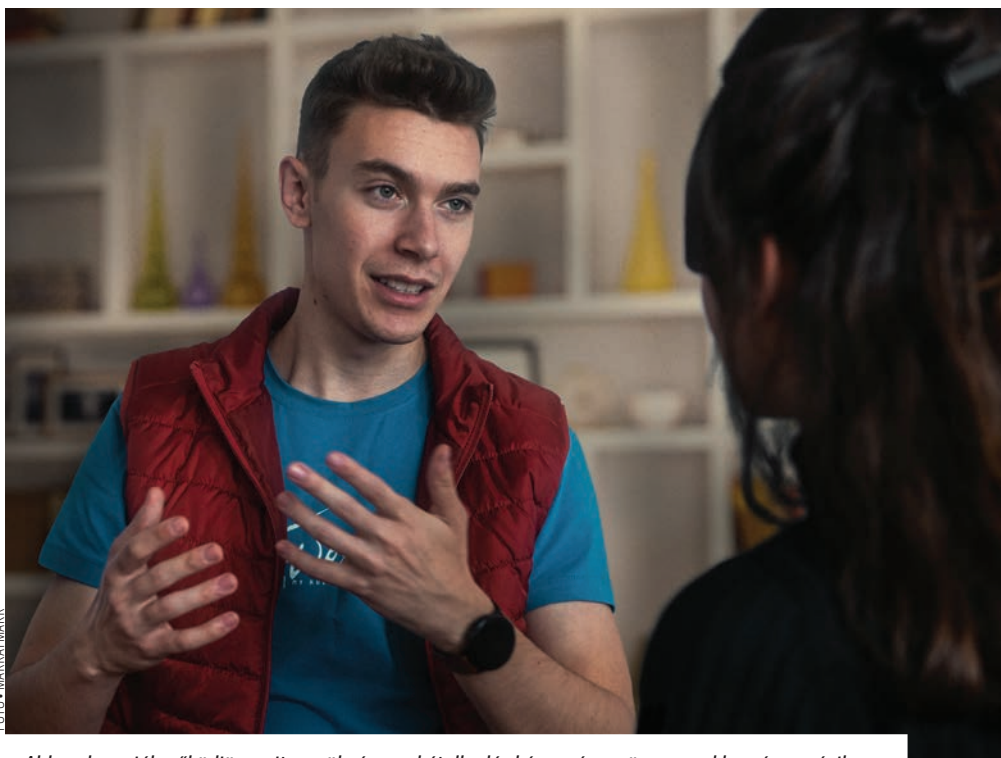
Vitakultúra, háborúk és az osztálytárs uzsonnája

Müller Tibor a kolozsvári Apáczai Csere János Elméleti Líceum végzős diákja. Még tizenegyedikesként tavaly jelentkezett csapatával az első Perpatvarba. Felkészülésük, részvételük kizárólag a vetélkedőhöz kapcsolódik, maga az iskola ebben nem vett részt. A vitafórumon szerzett tapasztalatait, az ott tanultakat azóta is használja.

„Az ehhez hasonló rendezvényekre sok felkészülés szükséges, de »akció közben« szerepet kap a spontaneitás is. Ha előre tudtuk, milyen témában lesz a vita, akkor újságcikkek, hírek segítségével adatokat, példákat gyűjthettünk érvrendszerünk felépítéséhez. Ezután vázlatosan megírtuk érveinket, és a szemben álló felek elképzelt érveire ellenérveket. A felkészülést az tette bonyolulttá, hogy bár a témakört ismertük, azt a vita előtt pár perccel sortolták ki, hogy a tételmondat ellen vagy mellett kell majd érvelnünk. Ha nem ismerjük a témát, maximum gyakran elkövetett logikai hibákat tanulmányozhatunk, vagy ügyesen vitázó közszereplők

megjelenéseit” – mondta a végzős diák. Kifejtette, a felkészülés teljesen iskolától függetlenül történt, inkább szabadidejükben vitatkoztak. „Talán irodalomórán vitatkozunk a legtöbbet, a különböző művek értelmezéseivel kapcsolatban, de más tantárgyak óráin ez nem jellemző, sajnos. Mai napig használok a szabályokat, amiket megismertem, a rengeteg leckét, amit ellenfeleink vagy a csapatunk hibái alapján kaptam. Az egyik talán az, hogy bármit mond az ember, használjon forrást, amit hamar elő is tud venni, meg is tud mutatni, mert másképp nem sok haszna van. Fontos az is, hogy észrevegyük, amikor az ellenfél olyan hibás, de gyakran hatékony taktikákat alkalmaz, mint például a szalmabála-érvelés, amikor az érvelés eltorzított változatát támadják a valódi helyett. Már nem rémít meg egy otthoni szájkaraté gondolata sem...” – fogalmazott Tibor. Arról is beszélt, hogy jó vitakészséggel sok mindent el lehet érni. „Azt nem garantálom, hogy minden osztálytársat ki tud majd forgatni az uzsonnájából az ember, vagy elkerülheti a félévi írást, de azt hiszem, az életben lesz majd olyan helyzet, hogy az érveket felelősen forgató embereknek előnye van. Aki rendszeresen vitázik, azt sokkal nehezebb átverni hamis információval vagy díszes, de tartalmában romlott retorikával. Talán a történelem néhány nagy tragédiája is elkerülhető lett volna, ha az emberek hobbiszinten vitáztak volna már fiatalokkorban” – osztotta meg velünk Tibor.

A képzéseken a diákok megtanulják felismerni a leggyakoribb érvelési hibákat, amelyek sokszor észrevétlenül „kelepcébe csalják” a másik felet – így ezeket kivédhetik. A fentebb említett szalmabála-érvelést (vagy árnyékbokszolás hibát) az a fél követi el, aki az eredetire megtévesztésig hasonló változatra torzíttja partnere álláspontját.

Ahhoz, hogy jól működjön a vita, szükséges a kételkedés képessége – önmagunkban és a másik véleményében is

Vitatantárgy az iskolában?

Az elmélet a vita öt ideáltípusát ismeri: az érzelmi feszültség kiváltotta veszekedést, amely leginkább a vitapartner személyeskedő támadása, megfélemlítése által annak legyőzésére, feszültséglevezetésre, győzelemre törekszik. Második a rivalizálásból, érdeklentétből fakadó törvényszéki tárgyalás, ahol a felek meghatározott szabályok szerint egy harmadik fél (törvényszéki bíró, esküdtszék, közönség stb.) jóindulatának, helyeslésének elnyerésére törekednek (ide sorolják a televíziós vitákat, választási kampányokat, döntéshozói testületek nyílt vitáit is). Van a véleménykülönbségen alapuló racionális, érvelő vita, amely a szemben álló felek álláspontjának a közösen elfogadott (de nem feltétlenül érvényes, helytálló) tények, bizonyítás és kritikai érvelések segítségével történő ismertetése által az igazság kiderítésére, a helyes álláspont kialakítására törekszik. Előbbinek egyik válfaja az igazolás hiányából fakadó tényfeltáró/tudományos vita, amely tudásra épülő érvelések, tudományosan elfogadott tények segítségével a különböző állítások igazságértékének eldöntésére törekszik, azok tudományos bizonyítására vagy

cáfolására. És létezik az érdeklődésből fakadó tárgyalás, amely alkudozással a felek álláspontjának közeledésére, közösen elfogadható kompromisszum kialakítására törekszik. A valóságban csak legritkábban találkozhatunk az ideáltípusok valamelyikével, többnyire vegyes jellegű viták fordulnak elő.

A képzéseken a diákok megtanulják felismerni a leggyakoribb érvelési hibákat, amelyek sokszor észrevétlenül „kelepcébe csalják” a másik felet – így ezeket kivédhetik. A fentebb említett szalmabála-érvelést (vagy árnyékbokszolás hibát) az a fél követi el, aki az eredetire megtévesztésig hasonló változatra torzíttja partnere álláspontját, és az eredeti helyett a torzított változat ellen érvel. Így sokkal egyszerűbb a dolga, hiszen a torzított álláspont gyengébb, nehezebben védhető, így arról sokkal könnyebben kimutatható, hogy tarthatatlan – mindeközben azt a látszatot kelti, hogy az eredeti álláspontot sikerült megcáfolni. Ha az ellenfél ezt nem ismeri fel, bedől a vitapartner által – véletlenül vagy épphogy tudatosan – alkalmazott hibának (stratégiának?).

Amerikában a vitakultúrát és kritikus gondolkodást középiskolában tanítják, a munkaerőpiacra kikerülő fiatalok így

magabiztosabban szerepelnek nyilvános helyzetekben, határozottan képviselik álláspontjukat, képesek kreatív, újszerű ötletekkel előrukkolni, ami jogi pályától az üzletkötésig sokféle ágazatban előnyös. Tornai Szilárd szerint a vitaképesség elsajátítása magabiztosságot ad a fiataloknak, akik már a képzés legelején felülkerekedhetnek a talán legnagyobb félelmükön azaz, hogy ki kell állniuk elmondani egy meghatározott időtartamú, koherens nyilvános beszédet. Ezzel a furcsa, szokatlan helyzettel kikerülnek a komfortzónájukból, de pontosan ilyen helyzettel szembe-sülnek egy szóbeli vizsgán vagy egy állás-interjú, ahol sikerrel kamatoztathatják a

ehhez meg is kell értenünk, másképpen elvérünk egy vitán – részletezi.

Mindenkinek hasznára válna megtanulni néhány arany szabályt

Antal Géza Kolozs megyei tanácsos, az RMDSZ Kolozs megyei szervezetének ügyvezető elnöke számára az Erdélyi Politikai Iskola vitaképzése vált meghatározó élménnyé. Ma már ő tanítja a vita fortélyaira a fiatalokat.

„A vitázás alapszabályainak ismerete beépül a mindennapi interakciókba, főként akkor, ha valakinek olyan a munkája, mint nekem. Ha nap mint nap emberekkel kell dolgozni, sokszor konfliktusokat megoldani, akkor minden napra jut egy kis vita. A türelem és az az alapelv, hogy mindenki elmondhassa a véleményét, mielőtt végső következtetéseket vonnánk, sokszor megjelenik” – mondja Antal. Hozzáteszi, a 2020-as önkormányzati választásokat megelőző rangsorolások több olyan helyzetet is teremtetek, amikor bizony nagy szükség volt a türelemre és arra, hogy lehetőséget adjanak minden érintett félnek az álláspontja bemutatására.

„Vitakészségünket kamatoztathatjuk akkor is, ha egy hibás termék vagy szolgáltatás visszaszolgáltatásakor a türelmetlen bolti eladót meg tudjuk győzni, hogy a szabályzat szerint vissza kell adnia a pénzünket. Bármennyire is banális hangzik, de a mindennapok valósága azt mutatja, hogy néha itt tud a leghasznosabban megtérülni egy kis türelemmel és empátiával spékelt vitakultúra.

A jó vitához megfelelő háttértudás, tájékozottság szükséges” – mutatott rá Antal. Kifejtette, az empátiát kiemelné. „Beszéljünk akár arról, hogy átérzem a vitapartner helyzetét, akár arról, hogy megpróbálom kitalálni, mi lesz a következő érv, amivel az én álláspontomat le tudja építeni, és felkészülök a kivédésre. A jó vita szerintem alapvetően arról szól, hogy lehetőségem van elmondani az érveimet, meghallgattam az ellenérveket is, és ezekre rendre tudunk reagálni, reflektálni” – fejtette ki. Arról is beszélt, akkor jó a vita, ha van kerete, ha van egy menetrend, ami szerint minden fél szót kap. Ideális esetben a felek a rendelkezésükre álló időben észérveket hangoztatnak és nem személyeskednek, nem állnak

be hazugságok felsorolásába. „Ahhoz, hogy jól működjön a vita, szükséges a kételkedés képessége (önmagunkban és a másik véleményében is). Ha nem is ismeri mindkét fél a szabályokat, a minimum az, hogy mindkét fél képes legyen a racionális kételkedésre, képes legyen feltenni magának a kérdést: vajon tényleg igazam van? Számomra a vita semmiképp nem a felülkerekedésről, sokkal inkább a meggyőzésről szól” – fogalmazott Antal Géza. Hozzátette, bár nem merne messzemenő következtetéseket levonni az erdélyi vitakultúráról, úgy látja, hiányzik egy alapszintű információs csomag, ha úgy tetszik, eszköztár a mindennapi élet szintjéről. „A közösségi oldalak egy új teret nyitottak a tárgyalásra, ezzel megnőtt a vitafórumok, vitatkozások tere is. Ez a térnövekedés nem volt szükségszerű, a mindennapos konfliktusok, nézeteltérések online ki-

Azt nem garantálom, hogy minden osztálytársat ki tud majd forgatni az uzsonnájából az ember, vagy elkerülheti a félélviírást, de azt hiszem, az életben lesz majd olyan helyzet, hogy az érveket felelősen forgató embereknek előnye van. Aki rendszeresen vitázik, azt sokkal nehezebb átverni hamis információval vagy díszes, de tartalmában romlott retorikával.

vitaklubokban tanultakat. – Leterhelt az oktatási rendszer, és nem biztos, hogy úgy látják az érintettek, hogy pont még egy vitatantárgy kell, de például középiskolában a logika tantárgy talán izgalmasabb lenne a vitaformátum beiktatásával, vagy ki lehetne váltani egy úgynevezett vitatantárggyal. Ezt az közoktatásbeli hiányt próbálja pótolni a Perpatvar. Amit egy ilyen vita során megtanulnak a fiatalok, az bizonyos szempontból épp annak a szöges ellentéte, amit az oktatási rendszer belénk nevel – visszaadni kívülről bizonyos adatokat, olyan dolgokat megtanulni, amit a későbbiekben nem fogunk tudni hasznosítani –, míg a vita arra tanít, hogy logikailag megpróbáljuk összekötni azokat az el-sajátított adatokat, ismereteket, amelyeket

Az agresszív online megnyilvánulások egyik kiváltó oka az, hogy hiányos a konfliktuskezelési és vitázási eszköztárunk. Közbeszéd, tematizálás, a közösségi kérdések kibeszélése terén is van mit tökéletesíteni. Jobb hely lesz a világ, ha megtanulunk minél többet néhány arany szabályt a vitázásról.

beszélésére nem igazán vagyunk felkészülve. Az agresszív online megnyilvánulások egyik kiváltó oka az, hogy hiányos a konfliktuskezelési és vitázási eszköztárunk. Közbeszéd, tematizálás, a közösségi kérdések kibeszélése terén is van mit tökéletesíteni. Jobb hely lesz a világ, ha megtanulunk minél többet néhány arany szabályt a vitázásról” – hívta fel a figyelmet.

KEREKES EDIT
keredit@yahoo.com

Diákok az új évről

Remélik a legjobbakat, de felkészülnek a legrosszabbra is

Bő másfél éve életünk szerves részét képezi a koronavírus, beszívárgott mindennapjainkba, befolyásolja életünk minden területét, így az oktatást is. A középiskolások közül sokan ez alatt az időszak alatt nagyrészt online oktatásban részesültek, ami teljesen új kihívások elé állította őket, ám a személyes jelenléttel történő oktatás is gyökeresen megváltozott: előkerültek a maszkok, bevezették a távolságtartást, és sokat módosítottak a tananyagon is, egymást követték a kaotikusabbnál kaotikusabb rendeletek. Diákokat kérdeztünk arról, hogy milyen gondolatokkal készülnek az új évre.

Számomra a legnagyobb tanulság az elmúlt időszakból az, hogy jobban értékeljem mindazokat a lehetőségeket, amelyek a pandémia előtt természetesek voltak.

Értékelni mindazt, ami hiányzik

Dézi Zsófia, a bukaresti Ady Endre Elméleti Líceum 12. osztályos tanulója számára az elmúlt időszak többnyire a tanulmányai mellett új hobbik kipróbálásával, egy egészségesebb életmódra való törekvéssel és minél több online lehetőség feltérképezésével telt. „Lévén, hogy az elmúlt időszakot mindannyian többnyire otthonunkba kényszerülve töltöttük, mindaz az idő, amelyet azelőtt a városban utazás, eseményeken való részvétel és egyéb aktivitások töltöttek ki, immár üresen maradt. A felszabadult időmet igyekeztem minél hasznosabban tölteni, és talán némi sorozatnézés, néha még »lustálkodás« is belefért. Számomra a legnagyobb tanulság az elmúlt időszakból az, hogy jobban értékeljem mindazokat a lehetőségeket, amelyek a pandémia előtt természetesek voltak” – mondta Dézi Zsófia.

Hosu Kyra, a zilahi Silvania Főgimnázium 12. osztályos diákja úgy vélte, ez volt élete egyik legmeghatározóbb időszaka, nehéz volt, megterhelő, és sokszor volt elege, de a lehető legtöbbet fejlődött emberként. Mint mondta, sokat volt otthon, a magas fertőzöttségi ráta miatt többet részesült online oktatásban, mint amennyit élőben járt iskolába, de ennek ellenére „mégis zajlott az élet”, rengeteg projektben, versenyben vett részt, amelyeket sokkal jobban értékelt, mint azelőtt. Elmondása szerint a sok otthonülés megtanította „egy sokkal pozitívabb életfelfogásra”, most már el tudja fogadni az egyedüllétet, és „nem kell mindig történjen valami ahhoz, hogy jól érezze magát”.

Hatalmas lelkesedéssel kezdték ezt a tanévet

Abban a diákok mind megegyeztek, hogy mindenki nagyon várta az új tanévet a nyári vakáció után, és hogy a tanévkezdés egyben volt felüdülés és talán kicsit ijesztő is. Csete Annamáriának, a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceum 12. osztályos tanulójának nagy öröm volt, hogy közösen, szokás szerint, az iskolaudvaron tartották meg az ünnepélyes évnnyitót, mivel a hagyományos diákélet visszatértét érezte. Ugyanakkor örült iskolatársainak és tanárainak, és arra a néhány órára valahogy eltűnt az összes tanévvel kapcsolatos aggodalma és félelme is.

Vass Péter, a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti Líceum 12. osztály tanulója, egyben a MAKOSZ (Romániai Magyar Középiskolások Szövetségének) elnöke szerint az iskolájukban jó hangulatban indult az év más tanévkezdéshez hasonlóan, most is örvendtek, hogy újra találkozhattak az osztálytársakkal,

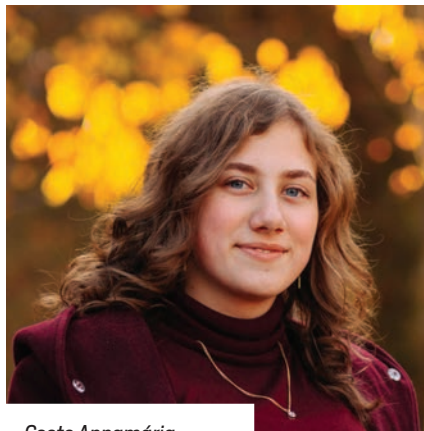
Nagy László

Adjon az Isten

Adjon az Isten
szerencsét,
szerelmet, forró
kemencét,
üres vékamba
gabonát,
árva kezembe
parolát,
lámpámba lángot,
ne kelljen
korán az ágyra hevernem,
kérdésre választ
ő küldjön,
hogy hitem szíjjel
ne düljön,
adjon az Isten
fényeket,
temető helyett
életet –
nekem a kérés
nagy szűgyen,
adjon úgyis, ha
nem kérem.

az érzésen egyedül a kék maszkok változtattak. „Hozzánk hasonlóan a tanárok is nagy lendülettel indultak neki az új évnek. A hangulat viszont már az első pár hétben elkezdett változni, amikor több osztály is online térbe kényszerült” – mesélte.

Dézsi Zsófia nagyon örült annak, hogy megannyi virtuális térben töltött hónap után személyesen tölthetett időt az osztálytársaival, tanáraival, „az iskola nagy családjával”, de ugyanakkor az a bizonytalanság, amely a járványhelyzet miatt mind a mai napig jelen van, „viharfelhőként árnyékolta be”

Csete Annamária

mindannyiuk tanévét. Hosu Kyra ehhez még annyit tett hozzá, hogy számára nem volt a „legfelhőtlenebb” évkezdés az idei, nehéz volt visszazökkenni a maszkok, a félévik gondolatához, és rosszul esett belegondolnia abba, hogy a líceumi évei felét otthon töltötte. Ennek ellenére megpróbálta a maximumot kihozni a helyzetből, és az motiválta, hogy minden nehézség ellenére emlékeket szerezzen, éljen meg minden pillanatot.

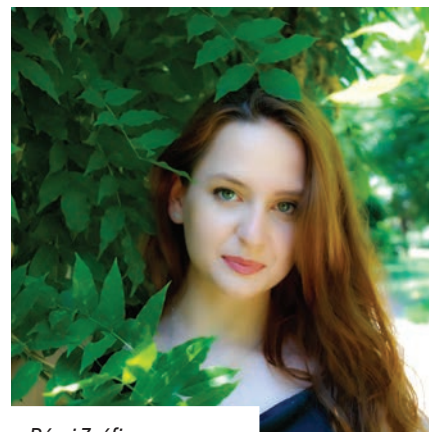
A sok otthonülés megtanította egy sokkal pozitívabb életfelfogásra, most már el tudja fogadni az egyedüllétet, és azt, hogy nem kell mindig történjen valami ahhoz, hogy jól érezze magát.

„Nem várok nagy világmegváltó évet”

A végzős diákokat arról is megkérdeztük, hogy mit várnak a 2022-es évtől, vágnak-e valamiféle megújulásra, esetleg félnek-e a kilátástalannak tűnő jövőtől. Csete Annamária úgy látja, hogy az országos helyzet lassan stabilizálódni fog az oltság adta biztonság miatt, ám ennek ellenére szerint a tantervben biztosan lesznek „kisebb-nagyobb változtatások”. „Meglátásom szerint még fognak változni a vakációk időpontjai, talán az anyagmennyiség, amiből egyesek vizsgázni fognak, viszont ez nem megújulást jelent, hanem a bizonytalanság megmaradását, ami másfél éve kísér minket. Nem várok egy nagy világmegváltó évet, viszont nem is tartok attól, aminek jönnie kell. Csak a régről megszokott szilvesztert várom a hagyományos újévi fogadalmakkal, amiket remélhetőleg

barátaim és családom körében tölthetek el” – fogalmazott. Vass Péter „félni nem fél” az új tanévtől, és reménykedik, hogy a továbbiakban a tanügyben előrelátható változtatások fognak megvalósulni, például a tanévszerkezet kapcsán. Ő a járvánnyal kapcsolatban bizakodó, hiszen szerint az utóbbi másfél évben láthattuk, hogy az idő múlásával a járvány egyre kevésbé fogja befolyásolni az életünket, mivel az emberek lassan megszerzik az immunitást a vírussal szemben.

Dézsi Zsófia a 2022-es évtől innovációt vár, főképp az oktatást illeti, hiszen úgy gondolja, hogy az online oktatásra kényszerült rendszer „új ajtókat nyithatna ki”. Emellett szerint nagyobb figyelmet kellene fordítani a diákok jelenlegi igényeire, mint például a karrierorientációval való komolyabb foglalkozásra is. Hosu Kyra „szívből reméli”, hogy 2022 egy kiszámíthatóbb év lesz, nem érzi azt, hogy félne az új évtől,

Dézsi Zsófia

inkább csak kíváncsian várja. „Az elmúlt időszak igazán bizonyította, hogy mindig jöhet valami új, akár utolsó percben is. Remélem, hogy 2022 mindenki számára egy nyugodt év lesz, és hogy minden tapasztalatot, amit szereztünk az elmúlt másfél év alatt, tudunk majd kamatoztatni” – tette hozzá.

A járvánnyal kapcsolatban bizakodó, hiszen szerint az utóbbi másfél évben láthattuk, hogy az idő múlásával a járvány egyre kevésbé fogja befolyásolni az életünket, mivel az emberek lassan megszerzik az immunitást a vírussal szemben.

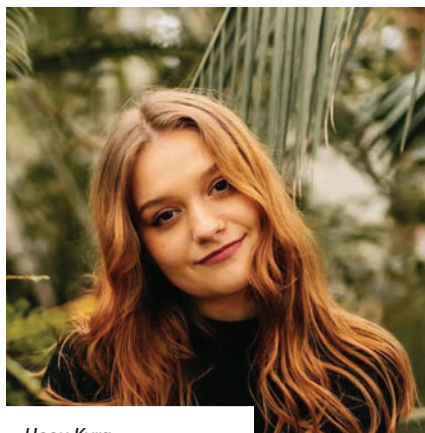
A bizonytalan járványhelyzetet maguk mögött hagynák

Csete Annamária szerint két dolog van, amit már nagyon maga mögött hagyna 2022-ben: a bizonytalan járványhelyzetet és az egyméteres távolságot a padok között. Mint mondta, az első nem annyira megvalósítható, viszont ez jelentette talán a legnagyobb nehézséget idén a tanév alatti „teljes káosz” mellett. „Mikor helyeznek ismét online oktatásba? Milyen anyagból lesz az érettségi? Lesz-e szóbeli? Mikor vannak a szabadnapok? Számomra nagy megkönnyebbülést nyújtana az, ha tudnánk

a hasonló kérdésekre pontos választ” – jelentette ki. Emellett persze tudja, hogy a távolságtartás elengedhetetlen ahhoz, hogy megakadályozzuk a vírus terjedését, viszont ez az osztály hangulatának „romba döntésével” történik meg szerinte, és kissé haszontalannak tartja, hogy a diákok iskolán kívül találkoznak, az iskolában is együtt ülnek szünetekben, közösen ebédelnek, hazafele a buszon együtt mennek, de a padok mégis egy méter távolságra kell legyenek elhelyezve.

Décsi Zsófia is egyértelműen a különböző szigorú tilalmakat hagyná maga mögött 2022-ben, hiszen elszomorítja a tudat, hogy a közösségek nem ülhetnek össze úgy, mint régen, mert csak bizonyos létszámban és bizonyos körülmények között lehet találkozni.

Vass Péter az iskolai sporttevékenységek korlátozását hagyná maga mögött, hiszen szerinte amúgy sincs elég nagy

Hosu Kyra

hangsúly fektetve a sportokra, és a járvány sem segített ezen a helyzeten. Reméli, hogy jövőre lehet majd rendszeresen, megfelelő körülmények között tartott tornaórán részt venni. Hosu Kyra úgy vélte, szeretne leszokni arról, hogy minden apró dolgot felnagyítson. Persze tudja, hogy fontosak a jó jegyek, minden kapcsolat és minden esemény, de szerinte nem baj, ha néha becsúszik egy nem várt felmérő, és az sem, ha pont rosszban van a barátaival, hiszen a jegyet is ki lehet javítani, ha igazán akarja az ember, és a kapcsolatokat is helyre lehet hozni, csak időt kell adni mindennek.

Minden évnek megvannak a nehézségei és szépségei

Csete Annamária elmondta: számára a 2022-es év elég meghatározó lesz, ugyanis érettségi, felvételi vizsga és az egyetemkezdés áll előtte. Reményei szerint mozgalmas év lesz, sok helyre szeretne elmenni, rendezvényekre, fesztiválokra, táborokba, előadásokra, amiket valószínűleg a járványügyi szabályzások nehezíteni fognak. Ezek mellett pedig igyekszik felkészülni az előtte álló vizsgákra is, hogy minél jobban tudjon teljesíteni. Összességében reméli a legjobbakat, de azért felkészül a legrosszabbra is, és mivel elég sok ideje volt kísérletezni azon, hogy mi működik, és mi nem, nem tapasztalatlanul kerül majd szembe az akadályokkal.

Vass Péter szerint ahogy eddig is minden évnek, 2022-nek is meglesznek a saját nehézségei és szépségei, de végzős

diákként biztos, hogy az érettségi, majd az egyetem megkezdése miatt különleges lesz ez az év.

Décsi Zsófia reméli, hogy 2022 „a pozitív változások éve lesz”, habár kissé keserédesen tekint erre, ám úgy vélte, a pandémia folyamán sok mindent megtanult, jobban figyel a környezettudatosságra, mások és saját maga védelmére, sokat tanult arról, hogy hogyan kell egymáson segíteni, és ez a sok „megannyi apróság” mindenképpen pozitívumnak tekinthető, amelyet „jó lenne folytatni, és emellett hozzátenni új dolgokat”.

Vass Péter

Hosu Kyra az idei tanévnek köszönheti a legtöbb új barátot és élményt, illetve önmaga megismerését is. Korlátozásokkal együtt is sok eseményre járt, új tapasztalatokat szerzett, és új embereket ismert meg. „Számomra 2022 lesz az egyik legszűfoltabb évem: nyelvvizsga, érettségi, felvételi, diáktanácsai pozíció átadása, ballagás. Tisztában vagyok azzal, hogy fárasztó

A pandémia folyamán sok mindent megtanult, jobban figyel a környezettudatosságra, mások és saját maga védelmére, sokat tanult arról, hogy hogyan kell egymáson segíteni, és ez a sok „megannyi apróság” mindenképpen pozitívumnak tekinthető, amelyet jó lenne folytatni, és emellett hozzátenni új dolgokat.

lesz, de ezek mind olyan dolgok, amelyek meghatároznak. 2022 egy olyan évszám, amelyik rajta lesz a ballagási kicsengőmön, rengeteg hivatalos dokumentumon, és sok meghatározó eseménynek fog majd helyet adni. Várom és félek is tőle, teljesen ellentétes érzelmeket vált ki belőlem, de ha röviden le kellene írjam, hogy mit érzek, és mit várok el tőle, annyit mondanék: jó lesz” – összegezte Hosu Kyra.

LŐRINCZ ANNA

lorincz.anna@protonmail.com

Lélekgyűrő, avagy a Szamosközi-ügyről

„Tudatosan rájátszott a társadalmi hátrányokra, hierarchiákra, a meglévő előítéletekre: a túlsúlyosakkal a súlyukra, az alacsonyakkal a magasságukra, a szegényesen öltözködőkkel az anyagi helyzetükre, a falusiakkal a származási helyükre célozgatva gúnyolódott.” Egyebek mellett ezt olvashatjuk abban a petícióban, amelyet több mint száz, zömében erdélyi magyar egyetemi oktató és értelmiségi kezdeményezésére mintegy ezren írtak alá novemberben annak kapcsán, hogy kiderült: a Babeş–Bolyai

meg, hogy az a fajta megnyilvánulás és viszonyrendszer, amelynek kiépítésével és fenntartásával a professzort vádolják, továbbra is hétköznapi valóság legyen az egyetemen.

Bár a sajtóban nagyot szólt, és sokakhoz eljutott a botrány híre, érdemes röviden vázolni a történeteket, hogy megértsük, mégis miért is fontos beszélni erről egy iskolai oktatásra fókuszáló folyóiratban, még akkor is, ha már tudjuk, az etikai bizottság azóta egy évre felfüggesztette a professzor mindenműveletét az egyetemen, amire válaszlépésként az amúgy is nyugdíj előtt álló tanár felmondott.

Szamosközi István 1990 óta volt tagja a Pszichológia és Neveléstudományok Tanszék tanári karának, önéletrajza szerint az elmúlt 31 évben volt dékánhelyettes, az egyetemi szenátus tagja, az egyetem alelnöke, rektorhelyettes, mi több, évekig az Országos Felsőoktatási Minőség-ellenőrző Tanács (ARACIS) tagja is. Mint a felsorolásból is látszik, magas beosztású, valós hatalommal rendelkező tényező volt az egyetemi közösségben.

A botrányt egy zoomos tanórából rögzített néhány perces kisvideó robbantotta ki, amelyben az hallható, hogy a munkatársa órájára bekapcsolódó Szamosközi épp szüneten találja a diákokat annak ellenére, hogy korábban jelezte, be fog lépni, mert rövid megbeszél-nivalója van velük. Elhangzik néhány b@zmeg, majd a videó végén az, hogy a frusztrált tanerő „gyúrná beléjük” a nemi szervét.

Ennyi az egész. Ki ne b@zmegelt volna életében, kinek nem volt még rossz napja, mikor egy kis káromkodással próbált könnyíteni magán? – kérdezték többen is a felháborodást látva, amely bizony forgószélszerűen kavarta fel az erdélyi magyar közélet őszi avarba burkolózott állóvizét.

Szögezzük le már az elején: a probléma nem (annyira) az egyszeri trágárkodással

van/volt – bár elég sokan vannak/vagyunk olyanok, akik úgy gondoljuk, egy egyetemi tanártól ennél sokkal civilizáltabb és kiegyensúlyozottabb megnyilvánulás várható el, akármilyen feszült vagy konfliktusos szituációról lenne is szó. A probléma ott kezdődött, hogy a fenti nem egy kirívó, egyszeri eset, hanem maga a „business as usual” – ez derült ki a következő napok reakcióiból. Harminc évre visszamenőleg egykori diákok tucatjai írták le, mondták el, hogyan és mire emlékeznek Szamosközivel kapcsolatban, s ebből a trágárság volt a legkevésbé aggasztó.

Gondoljunk bele, gyerekeink egyik elementáris emléke az iskolából az, hogy vannak olyan igazságtalan helyzetek, amit mindenki elfogad. Mindenki tud róla, de jobb nem szóvá tenni, mert úgy sem változik semmi. Kérdezném az olvasót, tud-e olyan iskoláról, ahol egész biztosan nincs ilyen helyzet? Én nem.

A maga körül állandó feszült légkört fenntartó, a hatalmával egyértelműen visszaélő, gyakran bosszúálló vezető, a csak a saját kedvenceit támogató erős ember képét festik le nemcsak régi diákjai, de egykori kollégái is, már azok, akik vállalták a nyilvánosságot. A kétértelmű vicceket pufogató, a jó ízlés határain messze kívül maradó, szexista megjegyzéseket eregető tanár válogatás nélkül terrorizálta környezetét, mind egy, hogy neki kiszolgáltatott diákokról vagy vele kvázi egyenrangú kollégákról volt szó. Nagyon hamar sikerült

FOTÓ: MAKKAIMÁRK

„A bántalmazásban az a borzasztó, hogy újratermeli magát. A bántalmazott könnyen válik maga is bántalmazóvá.”

Tudományegyetem (BBTE) Pszichológia és Neveléstudományok Karán (igen, pont ott!) Szamosközi István professzor immár több mint harminc éve terrorizálta környezetét. A petícióban azt kérték, a BBTE etikai bizottsága vizsgálja ki az ügy hátterét, és mielőbb akadályozza

kialakítani az „így megy ez” kultúráját, ahol az érvényesülésnek, az előrehaladásnak, de sokszor már a megmaradásnak is ára volt: túrni. Annak, aki nem volt még soha, semmilyen bántalmazó kapcsolatban, talán idegennek és értelmetlennek tűnhet, hogyan telhetett el annyi év anélkül, hogy bárki is panaszt tett volna, bárki is felemelte volna a szavát. De aki kicsit ismeri az abúzus természetét, az tudja azt, amit Péterfy-Novák Éva dráma- és regényíró így fogalmaz meg:

„(...) évtizedek óta (időtlen idők óta) vannak, akik úgy gondolják, hogy az egyetlen érvényesülési lehetőség, ha nem állnak ellen (...). Mert természetesen veszik, hogy a nagy hatalmú embereket nem lehet visszautasítani, mert annak negatív következményei lehetnek. Tűrik és hallgatnak. Mivel pedig ez évtizedekre (időtlen időkre) visszanyúló probléma, az alapoknál kell, kellene elkezdni a lebontását.”

Én az időtlen időket kiegészíteném egy *bárhollal* is – és akkor már érthető, hogy miért fontos nekem most szülőként egy közoktatással foglalkozó lapban tulajdonképpen a volt tanáromról írni.

Én is jártam egy évig Szamosközi professzor órájára heti egyszer, a kilencvenes évek közepe táján. Így hát pontosan tudtam, hogy a sajtóban névvel vagy anélkül nyilatkozók kiről és miről beszélnek. Pontosán emlékeztem a gyomoridegességre, amivel beültünk az órákra, a kényszeredett nevetésre a „paradicsommadár-virágos” poénok hallatán, a kiszámíthatatlan hangulatú tanárra, arra, hogy fohászkoztam: ma ne legyen nagyon zabos kedvében.

És pontosan emlékszem arra is, hogy eszembe, eszünkbe sem jutott erről beszélni bárkinek is, hogy megfordult volna a fejünkben, hogy ez így annyira nincs rendben, hogy ezen változtatni kellene. Tudtuk: ez így megy. Vannak ilyen emberek, vannak ilyen tanárok. Akik mérgesebbek. Akik mindig morognak valamiért. Akik káromkodnak, és magától értetődően kipécéznak minden órán valakit, akit aztán piszkálnak, sírásig vagy ameddig ki nem csengetnek. Tényleg azt hittük: így megy ez.

A félelem pocsék dolog. De a kilátástalanság még inkább az.

Gyanítom, a harmincévnyi hallgatást nem a félelem számlájára kell

írni Szamosközi ügyében, s mindazon ügyekben, amelyek egyetemünkön és szinte valamennyi iskolánkban zajlottak és zajlanak. A kilátástalanság, a rendszerbe vetett bizalom teljes hiányának kell a számlát benyújtani, annak, hogy hiába van etikai bizottság, hiába lehet írásban panaszt tenni, hiába vannak szülőbizottságok és diákképviselők és igazgatótanácsok – mindig van lehetőség a megfélemlítésre, mindig van lehetőség a hatalmi játszámra. S végső soron, ha a hivatalos játékszabályokat betartjuk, soha nem lesz bizonyíték arra, hogy egy tanár rosszul bánt a diákjával.

Gondoljunk bele, gyerekeink egyik elementáris emléke az iskolából az, hogy vannak olyan igazságtalan helyzetek, amit mindenki elfogad. Mindenki tud róla, de jobb nem szóvá tenni, mert úgy sem változik semmi. Kérdezném az olvasót, tud-e olyan iskoláról, ahol egész biztosan nincs ilyen helyzet? Én nem.

És pontosan emlékszem arra is, hogy eszembe, eszünkbe sem jutott erről beszélni bárkinek is, hogy megfordult volna a fejünkben, hogy ez így annyira nincs rendben, hogy ezen változtatni kellene. Tudtuk: ez így megy.

Ezek a fiatalok így kerülnek egyetemre, hogy már tudják: ha a tét a saját karrierjük, a saját boldogulásuk, ha rá vannak utalva az oktatók jóindulatára, akkor a lelki épségük védelme amolyan úri huncutságnak tűnik, amivel a talpraesett fiatal felnőtt nem foglalkozik, hiszen bizonyítania kell: ő mindent kibír, terhelhető, bírja a strapát.

Sokat gondolok mostanában azokra, akik az elmúlt hetekben azért ragadtak tollat, hogy megvédjék Szamosközi professzort, hogy elmondják, mennyi mindent köszönhetnek neki, milyen nagyszerű szakember, milyen szívósan harcolt az egyetem magyar tagozatáért. Mindannyian szót ejtettek stílusáról, egyikük azt mondta, hogy az „nem túrt soha nyomdafestéket”, másik, hogy

„nem finomkodott”, harmadik elmondta, őt is lehülyézte, de hát megérdemelte. Kíváncsi lennék, ezek az emberek a mai szakmai és személyes környezetükben vajon mit tartanak normálisnak, mit tűrnek el, miért gondolják, hogy ha valaki tesz valami jót, akkor joga lenne valami rosszat is elkövetni minden következmény nélkül. A történetben ez a legaggasztóbb rész. Ugyanis ne feledjük: mindez a Pszichológia és Neveléstudományok Karon zajlott, ahol ugyebár pszichológusokat, fejlesztő pedagógusokat, óvókat, tanítókat képeznek, de nyilván megfordul itt minden olyan diák, aki a későbbiekben bármilyen szinten tanítani szeretne.

Sokat gondolok most azokra, akik az elmúlt harminc évben erről az egyetemről kerültek a mi iskolánkba. Hogy vajon nekik mi a normális, mi az, ami még belefér, hol a tűréshatáruk? Mi az agresszió, az abúzusnak az a szintje, amire felkapják a fejüket? Milyen játszmákat játszanak, és kikkel játszószák újra azokat, amelyeket velük játszottak el?

A bántalmazásban az a borzasztó, hogy újratermeli magát. A bántalmazott könnyen válik maga is bántalmazóvá, ha nem tudatosítja, hogy az, amit ő átélt, az nem normális, hétköznapi. Hogy nem vele van a baj, hogy nem megérdemelten hülyézték le, mert egyébként senkit nem kellene lehülyézni. Igen, ha erről nem beszélnek, ez nem mindenki számára egyértelmű, sőt mint Szamosközi volt kollégája is megjegyezte: ez is, mint sok más visszaélés – megszokható.

Nem tudhatom, a megtisztulásra esélyt kapó pszichológia fakultás fog-e élni a lehetőséggel, megpróbál-e változtatni szervezeti kultúráján, ad-e lehetőséget diákoknak és ott dolgozóknak, hogy közösen valamilyen előremutató lépést tegyenek a változás felé. Csak remélhetem, hogy a botrány keltette nagy zajban tisztán és érthetően hallatszik a legfontosabb üzenet minden intézménynek, ahova tanulni járnak kis- vagy nagy gyerekek, fiatal felnőttek vagy bárki: az emberhez méltó bánásmód mindig mindenkinek kijár.

ALBERT ANTAL ORSOLYA

aorsolya@gmail.com

Iskolák és diákok Törökországtól Iránon át Indiáig

Egy török iskolában zászlóval ajándékozta meg, az iráni fiatalok elsírták nekem a kétségbeesésüket, Indiában pedig palotának is beillő iskolaépületet láttam. 2019 szeptembere és 2020 márciusa között körülbelül 4 ezer kilométert gyalogoltam a Kőrösi Csoma Sándor által inspirált és az ő emlékének szentelt utazás során. Utam java részét Törökországban, Iránban és Indiában tettem meg, ami által sokkal behatóbban ismertem meg ezen országokat, mintha egy szokványos turistautat tettem volna.

Utazásom során főleg fiatalokkal kötöttem közelebbi ismeretséget, ráadásul két iskolát is felkerestem, ahol személyesen szereztem fölöttébb érdekes tapasztalatokat a helyi oktatásról. Mindkét iskolalátogatásra Törökországban került sor, meghívóim angoltanárok voltak.

Török diákok angoltudása

Keremmel az Anatóliai-félsziget központi részén fekvő Akdagmadeni nevű kisvárosban hozott össze a sors. Felvetette, hajlandó volnék-e beugrani a közelben található Pazarcik falu iskolájába, ahol angolt tanít, amire, mivel utamba esett, igent mondtam. Kerem azért látott fantáziát a látogatásomban, mivel véleménye szerint a diákok többsége még sosem látott külföldit. Odahaza pedagógusoktól sokat hallottam az erdélyi diákok fegyelmezetlenségéről, a néha a pofátlanság határát súroló megnyilvánulásairól. A pazarciki iskolában azonban ilyesmivel nem találkoztam, bár a hátizsákos idegen betoppánása az osztályba, akiről ráadásul kiderült, hogy gyalog szeli át Törökországot, és Indiába tart, igencsak felvillanyozta Kerem tanítványait. Az angoltudásuk tekintetében azonban a török diákok nem konkurálhatnak a mi gyerekeinkkel. Talán hetedikeseknél jártam, akik első osztály óta tanultak angolul, ennek ellenére a tudományuk kimerült a „Good morning”-ban és a bemutatkozásban. Ugyanez volt a tapasztalatom pár nappal később, amikor egy Sivas városában levő külvárosi iskolát

Az Anatóliai-félsziget központi részén fekvő Pazarcik falu iskolája

kerestem fel. Oda a Couchsurfing internetes szálláskeresőn talált házigazdám, Serdar invitált meg. Ő szintén angolt tanít, a motivációja hasonló volt a Kereméhez. Serdar tanítványai szintén általános iskolások voltak, az ő angoltudásuk is nulla körüli volt.

Egyébként Törökországban általános jelenség, hogy a külföldi turisták által nem járt vidékeken az angolul tudó ember olyan ritka, mint a fehér holló annak ellenére, hogy az állami iskolákban Shakespeare nyelvét mindenki tanulja kötelező módon. Kerem és Serdar elmondása szerint, amit később mások is megerősítettek, a magyarázat a tanítás módjában rejlik, a hangsúlyt ugyanis kizárólag a nyelvtanra helyezik, azt sulykolják a diákok agyába amíg megutáltatják velük, akiknek szókincs hiányában egyáltalán nem fejlődnek a kommunikációs készségeik.

Egyszer, amikor a szokásosnál korábban keltem útra, arra lettem figyelmes, hogy az utcán megállnak a járókelők, miközben a távolból énekszó hallatszik. Utóbb megtudtam, hogy a hazafias nevelés jegyében, a török iskolákban reggelente közös himnuszénekléssel kezdődik a program. Egykori, 70-es - 80-as évekbeli

románórák jutottak eszembe, melyeket a *Trei culori* kezdetű himnusz eléneklésével zártunk. Szerencse, hogy Romániában ez már kikopott a gyakorlatból. A Törökországban élő hazafias nevelés megnyilvánulásának tudtam be azt is, hogy a pazarciki iskolában egy nemzeti lobogóval ajándékoztak meg.

A török társadalom egyébként konzervatívabb, mint az erdélyi magyar, s a konzervativizmus foka nagyvárosból a falu, illetve nyugatról kelet felé haladva nő. Egy török fiatal számára a szülők, a család értékrendjétől való elhatárolódás sokkal problematikusabb, mint idehaza, de így van ez az idősebb családtagok által nem támogatott döntések felvállalásával, véghezvitelével is. Kelet-Törökországban, Van városában megismerkedtem egy Ahmet nevű fiatalemberrel. Pszichológiát végzett, az a vágya, mint sok más fiatalnak, hogy Isztambulban éljen és dolgozzon. Bevallotta nekem, sokat gyötrődik emiatt, mivel a szülei ellenzik a tervét, azt akarják, hogy odahaza maradjon. A szülei nem túl idős, s nem is magatehetetlen emberek, ráadásul Ahmetnek több testvére van, akik nem költöztek sok száz kilométerre a szülői háztól. Ahmet esete

egyáltalán nem különleges, s abban is szinte biztos vagyok, a szülei nem tudnak róla, hogy a fiuk, mértékkel bár, de szokott sört fogyasztani.

Szigorú szegregáció Iránban

A török s főleg a keleti, illetve vidéki török társadalomra jellemző konzervativizmus ugyanakkor laza liberalizmus ahhoz képest, ami Iránban van. Míg Törökországban az állami oktatás koedukált, addig Iránban szigorúan szegregált, kivételt

Ha visszaforgathatnám az idő kerekét, s választanom kellene Románia, Törökország Irán és India között, ismét Erdélyben lennék fiatal.

kizárólag az egyetemek képeznek. Egy ismerősöm mesélte, hogy serdülőként a barátaival el-eljártak leányiskolák környékeire, hogy lássák, milyenek a másik nem tagjai, ismerkedésről, vonzalmak bimbózásáról, korai szerelmek szövődéséről azonban szó sem lehetett.

Egy másik ismerősömtől hallottam, hogy a fiatalok elsöprő többsége az interneten köt ismeretséget, általában a párok ott jönnek össze. Ennek nagyon praktikus oka van, más módja ugyanis nemigen létezik annak, hogy fiatal nők és férfiak egymás közelébe kerüljenek. Az egyetemi hallgatókra ez természetesen nem vonatkozik, ők kivételezett helyzetben vannak. Iránban törvénytelennek minősül, hogy egy férfi és egy nő táncoljon egymással, hacsak nem házastársakról van szó, a kormány propagandagépezete időnként beszámol arról, hogy a hatóságok illegális bulikra csaptak le. Míg Törökországban megszokott látvány, hogy fiatal, valószínűleg nem házaspárok kézen fogva járnak, fiúk és lányok puszival, öleléssel üdvözlik egymást az utcán, Iránban ez erkölcsstelennek számít, s tiltott.

Számomra az tűnt leginkább visszatetszőnek, hogy a hatóságok a kislányokra is fejkendőt kényszerítenek. Az országban hatályos iszlám törvénykezés értelmében egy nő nem mutatkozhat nyilvános helyen fedetlen fejjel, ezért kendőt viselnek, ami általában fekete, bár a színe

nincs törvényileg szabályozva. A kislányok esetében a kendő fehér. Körülbelül egy hónapig tartó iráni tartózkodásom során egyetlen lánnyal találkoztam, egy egyetemi hallgatóval, aki nem kendőt, hanem élénk színű, narancssárga sapkát viselt. Üdítő látvány volt egy szürke országban.

Utam kelet-iráni szakaszán több helyi fiatallal is megismerkedtem, egyetemistákkal, illetve egyetemre készülőkkel. Többségük arról ábrándozott, hogy örökre otthagyja Iránt. Egyikük, amint meghallotta, hogy Romániából jöttem, azonnal rákérdezett, miként lehet oda elmenni, ott dolgozni, letelepedni. Ez az izgalommal vegyes érdeklődés nem a konkrét országnak szólt, mondhattam volna Szlovéniát vagy akár Bulgáriát, a reakció ugyanaz lett volna. Tapasztalataim szerint sok iráni fiatal bárhová elmenne Nyugaton, csak ne kelljen hazájának fojtó légköri teokratikus diktatúrájában élnie. Iránban a pedagógusok élete sem könnyű. Bár az élet viszonylag olcsó, legalábbis a romániai bérekhez képest, a tanárok olyan keveset keresnek, hogy közülük sokan másodállást vállalnak, taxisofőrként egészítik ki a jövedelmüket.

Nyomor és palota

Indiát szokás a világ legnagyobb, pontosabban szólva a legnépesebb demokráciájaként emlegetni, s való igaz, hogy Iránhoz képest a szubkontinens a szabadság hona. Indiában szabadság van, pénz azonban annál kevésbé, százmilliók élnek olyan körülmények között, melyekhez képest egy hazai minimálbéres élete maga a fényűzés. Többször haladtam el olyan üzemek előtt, melyek kapuján nagybetűs felirat hirdette, hogy gyerekmunkásokkal nem dolgoztatnak. Nem vagyok biztos benne, hogy ez minden esetben igaz volt, főleg, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) szerint Indiában közel 13 millió 7 és 17 év közötti dolgozó van. Meglehet, hogy ez nagyon optimista becslés, egy másik szerint ugyanis a 15 és 17 év közti fiatalok 20 százaléka dolgozik rendszeresen.

Indiában ingyenes az elemi és a középiskolai állami oktatás, azonban helyiek elmondása szerint a színvonala kritikán aluli. Ezért a középosztály inkább magániskolába járattja a gyerekeit, ami nem olcsó mulatság, a tandíjak magasak a bérekhez viszonyítva.

Indiában, azon belül Amritsárban áll a leginkább lenyűgöző iskolaépület, melyet valaha láttam. Khalsa College a neve, a brit uralom idején, a századfordulón épült mogul stílusban. Ha nem tudom, hogy oktatási intézmény működik benne, arra tippeltem volna, hogy egy maharadzsa

Iránban a kislányokat is az iszlám előírásai szerint öltöztetik

palotája volt, nem véletlen, hogy egy sor hollywoodi film díszleteként szolgált.

A Khalsa a kivétel, egy átlagos indiai iskola romániai mércével is nyomorúságosan néz ki, pedig falusi tanodát nem is láttam, de el tudom képzelni őket. India északnyugati vidékein, Hariána, Pandzsáb, valamint Dzsammu és Kasmír szövetségi államokban megfordultam néhány faluban, sok olyan házat láttam, amelyeken nyílászáró nem is volt, legfeljebb egy lelógatott pokróc szolgált ajtóként.

Visszagondolva az iskolai és az egyetemi éveimre, a sajtóból, valamint pedagógusok, szülők és fiatalok elmondásaiból értesülve az oktatás jelenlegi állapotáról, biztos vagyok benne, hogy mélyreható reformra volna szükség az ifjúság- és az oktatáspolitikai terén. Abban is biztos vagyok ugyanakkor, hogy ha visszaforgathatnám az idő kerekét, s választanom kellene Románia, Törökország Irán és India között, ismét Erdélyben lennék fiatal.

PENGŐ ZOLTÁN

pengoz@hotmail.com

Beszélgetés Köllő Zsófiával, az RMPSZ programigazgatójával

Okosodott az Okos Doboz

Új feladatsorral bővült az Okosdoboz.hu. A magyarországi digitális feladatgyűjtemény egyaránt biztosít kreatív feladatokat, játékokat, videókat a külföldi magyar diákoknak, pedagógusoknak és szülőknek. A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) az elmúlt hónapokban Erdély kulturális értékeiről készített feladatsorokat, és kiegészítette az Okos Doboz tárházát. A részletekről Köllő Zsófiát, az RMPSZ programigazgatóját kérdeztük.

– Erdély történetébe játékos módon nyúlnak betekintést az Okosdoboz.hu új feladatsorai. Hogyan járult hozzá ehhez a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége?

– Az Okos Doboz már régóta létezik, tulajdonképpen egy interaktív feladatbank, amelyet a magyar Nemzeti alaptanterv szerint készítettek el, és az alaptanterv-

hűz tantárgyhoz kötött és egy összefoglaló feladatsort készített a régiójának kulturális értékeiről. Főként környezetismeret, földrajz és történelmi tematikához rendelt egységekben gondolkodtunk, de foglalkoztunk a vizuális kultúrával és ének-zenével, amiben benne van népi kultúra is. Tehát az említett négy területhez kötődnek a feladatok, és készítettünk egy olyan összefoglaló feladatsort is, amelyben már van egy kis irodalom is, illetve ismert feltalálókkal, személyiségekkel kapcsolatos kérdések is megtalálhatók, vagy történelemmel, épített örökséggel kapcsolatos érdekességek is vannak. Az elkészült feladatok nagy részét a múlt hónap végén publikálták.

Minden, határon túli pedagógusszövetség hűz, tantárgyhoz kötött és egy összefoglaló feladatsort készített a régiójának kulturális értékeiről. Főként környezetismeret, földrajz és történelmi tematikához rendelt egységekben gondolkodtunk, de foglalkoztunk a vizuális kultúrával és ének-zenével, amiben benne van népi kultúra is.

tematikákat szeretnénk a hűz feladatsorban megjeleníteni, együtt dolgoztunk ki. Egyébként az Okos Dobozt a pedagógusok fejlesztik. Elkészítik egy-egy feladat forgatókönyvét, utána lektorálás következik, majd a grafikus egy dedikált grafikát készít hozzá, és csak ezek után programozzák le. Tehát az Okosdoboz.hu nagyon sok ember munkája. Egy feladat elkészítésén legalább tízen dolgoznak, amíg a gyerekek elé kerül. Tehát igazi profi munkáról van szó, amely a csapatban teljesedik ki.

– Létezik valamilyen kimutatás, hogy milyen gyakran használják az erdélyi pedagógusok az Okos Dobozt?

– Az Okos Doboz fejlesztői folyamatosan figyelik, hogy honnan és kik használják a feladatbankot. Korábban is használták Erdélyben, de eddig nem készültek erdélyi vonatkozású tartalmak. Ezúttal is úgy készültek a feladatsorok, hogy általuk ne csak az erdélyi gyerekek, hanem például a magyarországi, kárpátaljai és felvidéki tanulók is ismerkedjenek régióinkkal, és fordítva is. Tehát a feladatsorok összeállítása közben arra is figyeltünk, illetve a más külföldi területeken élő kollégáink arra is figyeltek, hogy a különböző külföldi feladatsorok ne legyenek nagyon specifikusak. Tehát olyan dolgok kerültek a feladatsorokba, amelyek az egyetemes kultúra részéé képezik, de mégis új ismereteket nyújtanak.

– Én magam is kipróbáltam, teljesen interaktív.

– Így van. Tervezéskor ki lehet választani, hogy a feladatok milyen úgynevezett motorral működjenek. Tehát vannak puzzle-jellegű, egy vagy több helyes választásos feladatok és összekötős feladatok is. Egy feladatsor hat feladatból áll, és a hat feladatban maximum két motort lehet használni, ugyanis programozásilag

Köllő Zsófia

ben szereplő tantárgyakhoz rendelt feladatsorokat tartalmaz. Minden korosztály megtalálja benne a számára elkészített feladatokat. Mi az elmúlt hónapokban az általános iskolásoknak, azaz negyedik és az öt-nyolc osztályos diákoknak dolgoztunk ki témákat, a Nemzetpolitikai Államtitkárság felkérésére. Tehát minden, határon túli pedagógusszövetség

– Mikor kezdték a feladatsorok összeállítását?

– Májusban kezdtük a munkát, akkor alakítottuk ki a munkacsoportot. Tantárgyanként külön csoportokban dolgoztak a kollégák, de alapvetően azt, hogy milyen

bonyolultabb, illetve nagyon nehéz a gyerekeknek is lekövetni, hogyha nagyon különbözőek a feladattípusok. Egy kicsit elhúzódott a feladatsorok elkészítése, hiszen bár olyan pedagógusokat választottunk, akik jártasak voltak a digitális oktatásban, de az Okos Doboz sajátos logikáját külön el kellett sajátítani. Úgy kellett megírni a forgatókönyvet, hogy a lektor is, a grafikus is, illetve a programozó is megértse. Azt hiszem, hogy ezért húzódott el a kivitelezés, de nemcsak nálunk, hanem mindenhol a Kárpát-medencében. Végül úgy tűnik, hogy megérte így kívánni, hogy a pedagógusokban is megérlelődjön ez a fajta logika, mert nagyon jól rá tudtak hangolódni, és ügyes feladatsorok készültek.

Az Okos Doboz fejlesztői folyamatosan figyelik, hogy honnan és kik használják a feladatbankot. Korábban is használták Erdélyben, de eddig nem készültek erdélyi vonatkozású tartalmak. Ezúttal is úgy készültek a feladatsorok, hogy általuk ne csak az erdélyi gyerekek, hanem például a magyarországi, kárpátaljai és felvidéki tanulók is ismerkedjenek régióinkkal és fordítva is.

– A feladatsorok elkészítése közben milyen témákat választottak az egyes területeken belül?

– Itt nyilván nem tudom felsorolni mind a húszat, de például a történelem esetében hét feladatsorunk van. Teljesen végigvesszük az erdélyi történelmet Szent István korától egészen a második világháborúig. Egyébként Trianonra és a transzilvanizmusra fókuszáló feladatsorunk is van, figyeltünk arra is, hogy a középkori várak történelme se maradjon ki. Tehát a történelmi feladatok eléggé reprezentatívnak mondhatók. Földrajzból például

Az Okos Doboz felülete

van negyedikesek számára egy olyan feladatsor, amely a legendás vizeket, tehát a tavakhoz és a folyókhoz kapcsolódó mondákat, legendákat dolgozza fel. Természetesen szó van a Szent Anna-tóról, Gyilkos-tóról és kikerülhetetlen a Maros és Olt legendája is. Nagyon fontosnak látom, hogy ezekről is legyenek korszerű feladatok. Aztán az érdekes természeti formákat is bemutatjuk, például szó esik a vulkanikusságról, az abból kialakult látványosságokról, de más természeti jelenségeket is megismertetünk. A földrajzi feladatok részét képezi az erdélyiek gasztronómiáját feldolgozó feladatsor is, amelyet természetesen a földrajz szakos pedagógusok készítettek, de bevonták a gasztronómiában jártas szakembereket is.

A népi kultúrát feldolgozó feladatsorok között van vizuális rész is, amely a népi motívumokat mutatja be, vagyis hogy milyen motívumok jelentek és jelennek meg a használati tárgyakon, a ruházatokon. A népdalok tájegységek szerint vannak megjelenítve, azokat kell elhelyezni, besorolni, illetve megjelenítettük a népzene- és népdalgyűjtők tevékenységét, hangszereket is. És akkor még van két nagyon érdekes feladatsor, amely egyben a történelem és vizuális kultúra része. Az egyik a Mátyás királyhoz kapcsolódó kolozsvári szobrokat és épített örökséget dolgozza fel, a másik pedig a Szent Lászlóhoz kapcsolódó freskókat, hiszen az utóbbi is egy nagyon fontos erdélyi sajátosság, mert a Szent László-kultusz jelentősen megmaradt nálunk, és ennek vizuális nyomai is vannak. Úgyhogy körülbelül ezekkel foglalkoztunk május óta a kollégákkal közösen.

– Egyébként mik a tapasztalatok, hogy az Okos Dobozzal és a hasonló újszerű dolgok bevezetésével mennyire szeretett-hető meg a gyerekekkel egy-egy tantárgy, egy-egy téma?

– Az Okos Doboz elsősorban színesítésre alkalmas nagyon sok tantárgy keretében. A hazai alaptantervben például földrajzból vagy akár vizuális nevelésből nincs dedikáltan magyar része a tantervnek, és akkor lehet, hogy ezekre nem tudnak annyira fókuszálni a pedagógusok. Az Okos Doboz ebben segítség lehet a számukra. Azt látom, hogy például a kirándulásoknál nagyon hasznos lehet, hogyha a feladatsorokban megjelentetett természeti kincseket vagy épített örökségi helyeket meglátogatják, és utána ahhoz, hogy az a tudás, ami a helyszínen élményszerűen elsajátítható, rögzüljön. Tehát, hogy nemcsak a tantárgyi keretek között használható, hanem más helyzetekben is. És hogy ezt mennyire szeretik? Egyelőre nagyon pozitívak a visszajelzések. Itt az lehet a csapda, hogyha csak mechanikusan végzik a feladatokat a diákok. Csak akkor hasznos az egész, ha nem csak kattogtatás vagy puzzle-húzogtatás van, hanem gondolkodás is van mögötte. A mechanikus feladatmegoldás egyébként minden digitális környezetben csapda lehet.

Mindezzel együtt reméljük, hogy mind a pedagógusoknak, mind a diákoknak hasznára lesznek a feladatsorok, és épülnek általuk, miközben Erdély kulturális értékeihez is közelebb kerülnek.

BIRÓ ISTVÁN

biro.istvan@hargitanep.ro

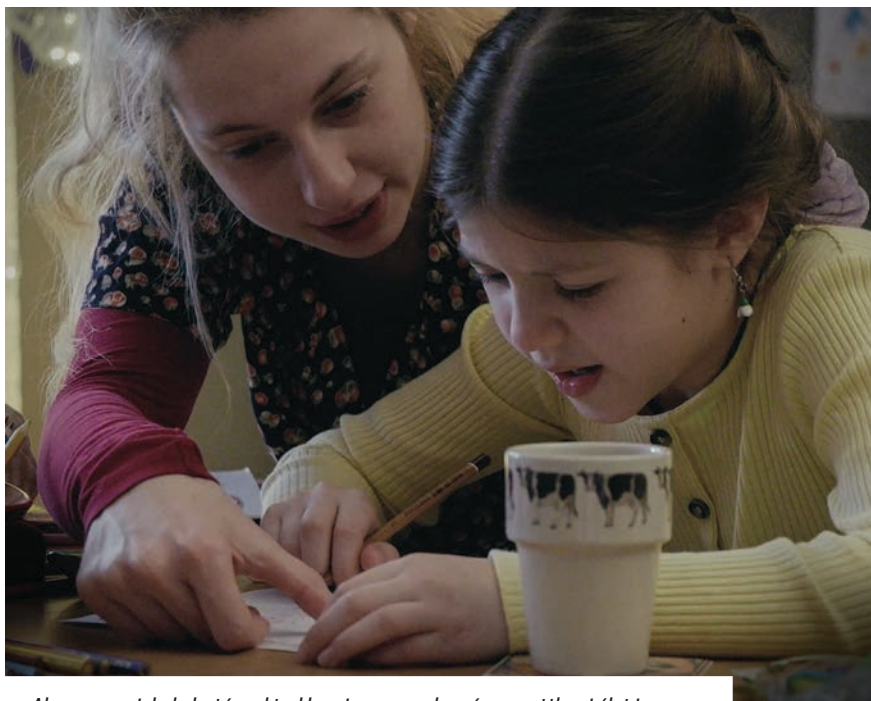

Kinek mi a dolga? – a tanár és szülő együttműködéséről

Semmi újat nem mondunk azzal, hogy napjainkban sem diáknak, sem szülőnek, sem pedagógusnak lenni nem könnyű. Az oktató-nevelő folyamatban a társadalom ezen tagjait olyan megpróbáltatások érik, amik valóban aggodalomra adhatnak okot, és talán még sosem volt ennyire fontos hangsúlyt fektetni a tanár és szülő kiegyensúlyozott kapcsolatára. A pedagógus, a szülő és a gyermek olyan háromszöget alkotnak együtt, melyet a hatékony kommunikáció tart egyben, a középpontban pedig a gyermek harmonikus testi-lelki-szellemi fejlődésének kell lennie. Ebben az alakzatban nem létezik fejlődés kommunikáció nélkül, kommunikáció pedig nem létezik együttműködés nélkül. A fő problémát meglepő módon mégsem a járványhelyzet és annak kiszámíthatatlan járuléka okozzák, hanem a bizalmatlanság miatt kialakult ellentét szülő és pedagógus között. Gyakran hallani szülőktől, hogy „a tanár dolga, hogy megnevelje a gyermeket”, a tanártól pedig azt, hogy: „a nevelés a szülő dolga”. Egyik fél sem tartja a másikat kompetensnek. „A tanár ne szóljon bele, hogyan nevelm a gyermekem, és mi a jó neki”, „a szülő ne szóljon bele, hogy hogyan oktatom a tantárgyamat”. Ilyen megvilágításban a középpontban lévő gyermeket gyakorlatilag a telefon és a táblagép neveli fel. Mégis mit tehetünk szülőként vagy tanárként?

Régebb miért volt minden másképp?

Talán az első és legfontosabb dolog az lenne, ha nem feledkeznénk meg a középponttól. Azaz a gyermekről, aki töltünk, felnőttektől várja a legnagyobb támogatást, és akiért végtére is valamikor meghoztuk azt a döntést, hogy szülőkké, pedagógusokká válunk. A körülöttünk lévő világ olyan iramban fejlődik, hogy valljuk be, alig tudunk lépést tartani. A technika fejlődése pedig nem vár az ember szellemi vagy érzelmi fejlődésére. Stressz, rohanás, alvási

„Ahogyan az iskola hatással tud lenni a gyermekekre, úgy az otthoni élet is hatással van rá”

és étkezési problémák, pánikrohamok, pszichológus, szorongás... csak néhány olyan jelenség, melyek már közhellyé váltak, annak köszönhetően, hogy a hétköznapjaink szinte állandó szereplői. A káoszban valóságos kihívás céljainkat, motivációnkat fókuszban tartani, így könnyen eltévedhetünk, sőt el is felejtethetjük, hogy mit és miért is csinálunk valójában. Az oktató-nevelő folyamat és ezzel együtt a tanár-szülő kapcsolat, mely mindenekelőtt a gyermek érdekeit szolgálja, elsődleges kell legyen, még a legnagyobb zűrzavarban is. Mindannyiunkban felmerült már a kérdés, hogy ugyan régebb miért volt másképp? Annak idején miért nem kellett könyörögni a gyermeknek, hogy köszönjön a tanárnak, vagy most miért nem jár annyi tisztelet? Miért nem bízunk a szülők és a pedagógusok egymásban? A válasz nem más, mint a társadalmi értékrendszer teljes felborulása, illetve a profitorientált világszemlélet.

Manapság a mennyiség a fontos

A hangsúly már régóta nem a minőségen, hanem a mennyiségen van, legyen szó akár iskolai tananyagról, akár anyagi javakról. Bármennyire is szeretnénk tagadni, a fájó igazság mégis az, hogy az oktatási rendszer és annak követelményei az utóbbi harminc évben szinte semmit nem változtak. Ezzel egy időben a jelenkor gyermekeinek elképesztő nehéz felfedezniük önmagukat, illetve tetszés szerint kibontakozniuk. A mai gyermek robotmód magol, visszamond, ismételi, valódi személyiségét pedig hangulatjelek és mosolygós profilkép mögé rejt, miközben személyiségfejlődésének legfontosabb időszakában azt érzi, hogy őt senki nem veszi észre, ő nem érdekes, és nem különleges. Nem könnyű sem szülőnek, sem tanárnak felvennie a versenyt a közösségi médiák lájkhajtóvadászatával. Meglepődnénk, ha a kamaszkodó gyermek azt mondaná, nagyobb sikerélményt és boldogságot

érez, ha megnőtt a követői száma az Instagramon, mint hogy tízes osztályzatot kap mondjuk matematikából?... Amíg meg tudunk lepődni, addig van esélyünk változtatni! A járványhelyzet egyik legnagyobb hátránya a tanár-szülő kapcsolat szempontjából, hogy elzárta az egyetlen utat, mely személyessé tehetné a két fél közötti hatékony és konstruktív kommunikációt. A szülői értekezletek online rendeződnek, az információcsere pedig telefonon keresztül történik. A kapcsolat személytelen és felszínes, melynek hatására az oktató-nevelő folyamat sikeressége is nagymértékben sérül. Nem beszélve a bizalomról. Az édesanya, édesapa már nem kísérheti el az osztályteremig a csemetéjét, hanem már az utcán el kell engednie őt az ismeretlenbe, legtöbbször anélkül, hogy találkozna a pedagógussal, akire egész napra rábízta. Ezt pedig a gyermek igenis érzi. Ha a pedagógus és a szülő között nem jön létre a kölcsönös bizalom, az nagymértékben kihat a gyermekre és annak iskolai élményeire, tapasztalataira, eredményeire.

A terep, ahol nem értjük, nem halljuk, nem látjuk egymást

A felszínesség és a személytelenség hatására a gyermek nem érzi azt, hogy egy egész csapat áll mögötte és dolgozik érte. Nem érzi az együttműködő kapcsolatot, legfeljebb akkor, ha az üzenőfüzethez kell nyúlni egy csínytevés miatt. Mindazonáltal a tanító vagy osztálynevelő így sokkal nehezebben tudja értelmezni és ezáltal megfelelően kezelni a gyermek szokatlan, megváltozott viselkedését, melynek hátterében olyan családi problémák állhatnak, amelyek, hogy úgy mondjam, nem „telefonátumok”. Az információhiány és a bizalmatlanság rendkívüli módon megnehezíti a tanár és a szülő munkáját is. Így kerülünk arra a veszélyes terepre, hogy nem értjük, nem halljuk, nem látjuk egymást. Így zárkózik be a gyermek, és veszíti el lelkesedését. A minőségi és eredményes neveléshez elengedhetetlen a tanár-gyermek-szülő kommunikációs háromszögének optimális helyreállítása. Tudatosítanunk kell, hogy a szülő és a tanár egy csapatban játszik, egy közös cél érdekében, és nem fordítva. Amíg a két fél inkompetensnek tartja egymást, addig nem jöhet létre a

partneri viszony, mely együttes erővel volna képes a gyermek harmonikus fejlődését támogatni. A kölcsönös empátia és megértés ugyancsak sokat segíthet a tanár-szülő kapcsolatban, hiszen valójában minden nézőpont kérdése. A bizalmatlanság elsősorban olyan feltételezésekből születik, melyek az esetek többségében alaptalanok, és nem hiteles forrásból érkeznek. Annyira könnyű feltételeznie a tanárnak, hogy a szülő nem foglalkozik otthon a gyerekekkel eleget, és annyira könnyen teheti ugyanezt a szülő is, arra gondolva, hogy a tanárt

A gyermekről, aki tőlünk, felnőttéktől várja a legnagyobb támogatást, és akiért végtére is valamikor meghoztuk azt a döntést, hogy szülőkké, pedagógusokká válunk. A körülöttünk lévő világ olyan iramban fejlődik, hogy valljuk be, alig tudunk lépést tartani.

egyszerűen nem érdekli más, csak a fizetése. Olyan megállapítások ezek, melyek romboló hatással bírnak, ellenben ha más megvilágításba szemlélődnénk, talán mégsem tűnne minden olyan borzasztónak. Mindennek, akár az éremnek, két oldala van, így egy adott helyzetnek is.

A tanár lehetne „szülőtárs” is

Legyünk bármelyik szerepben, igyekezzünk minél inkább a helyzet pozitív(abb) oldalát előtérbe helyezni, míg annak elmentése be nem bizonyul. A szülő talán azért nem tud elegendő minőségi időt fordítani a gyermekére, mert két munkahelye van, az apa külföldön dolgozik, a nagyszülők nem ugyanabban a városban élnek. Egészségügyi problémákról nem is beszélve. A tanárnak pedig meglehet, hogy csak rossz napja van, mert családi problémákkal küzd, hisz ő is ember, és még folytathatnám. De hát ez mégsem olyan könnyű, mivel évek óta arra tanít minket a média, hogy a drámát, a felhajtást, a konfliktust keressük. Hamarabb

feltételezzük a legrosszabbat, mint bízunk a jóban. Ahogyan az iskola hatással tud lenni a gyermekre, úgy az otthoni élet is hatással van rá – semmiképp nem elhanyagolandó tény. Az előkészítő osztály megkezdésekor a gyermek valójában két hátizsákkal lépi át az iskola küszöbét. Az egyikben a tanszerei vannak, vagyis azok az eszközök, melyek segítenek neki a tanulásban. A másik hátizsák pedig annak ellenére, hogy láthatatlan, jóval fontosabb! Ebben találhatóak az érzések, az emlékek, a viselkedés, a szokások... azok az emberi értékek, melyeket otthonról gyűjtött össze. A pedagógusnak mindkét hátizsákot ellenőriznie és ismernie kell, annak érdekében, hogy megtudja mi hiányzik, vagy esetleg miből van túl sok. A pedagógus-szülő kapcsolat első mozzanata ebben a periódusban esedékes. A „láthatatlan” hátizsákot nemcsak a pedagógus manipulálja, gyömöszöli és üríti megálás nélkül, hanem mindezt együtt, közös munkával végzi a szülővel együtt. A hatékony együttműködés nem vádaskodáson és ítélkezésen alapszik egyik fél részéről sem, hanem kompromisszumon, empátián és megértésen. Valójában a szülő egyfajta szülőtársként tekinthetne a tanárra, akitől olyan hasznos információkat kaphat, melyek segíthetnek a gyermek fejlődésében. Mind a tanár, mind a szülő részéről elengedhetetlen a nyitottság és az egyenrangú szövetség kialakítása a gyermek egészséges és teljes körű nevelése érdekében. A múltat nem hozhatjuk vissza, melyben nem volt ennyire bonyolult az élet, mint ahogy a jövőt sem láthatjuk tisztán. Az egyetlen időzóna, melyben hatással lehetünk a történésekre, s melyet befolyásolhatunk, az a jelenünk. A jelenben való tudatos és célszerű létezés számtalan lehetőséget ad arra, hogy tisztán lássunk, és a jelentkező problémákat időben felismerjük, majd azokat a megfelelő eszközökkel és stratégiákkal kezeljük. Nem késtünk el változtatni és kijavítani a hibákat. Nem késtünk el jól nevelni és jól tanítani. Emlékezzünk, miért váltunk szülőkké, emlékezzünk, miért váltunk pedagógusokká.

A szerző a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceum pedagógusa.

MATEI LINDA

matei.linda@yahoo.com

Búcsúzik az óesztendő, beköszönt az újesztendő

Az elmúlt év utolsó és a soron következő év első napjához is számos néphagyomány kötődik. December 31. Szent Szilveszter pápa (314–335) ünnepe, a polgári év utolsó napja, az újesztendő vigíliája. Este a templomokban óévi hálaadást tartanak. Szilveszterkor és újévkor a szokások és hiedelmek célja az, hogy biztosítsa a következő esztendőre az emberek egészségét, szerencsáját, az állatállomány szaporaságát és a termés bőségét.

A szilveszteri szokásokban különösen fontos szerepe van a zajkeltésnek, melynek elnevezései: kongózás, csergetés, pergőzés, gulyafordítás. Az óév kiharangozása és az újév énekkel köszöntése elsősorban az erdélyi protestáns vallású falvakra volt jellemző, de szórványosan előfordult másutt is. Például a kalotaszegi Nyárszón fél tizenkettőtől fél egyig húzták a harangokat: elbúcsúztatták az óesztendőt, és összekötötték az óesztendőt az újjal, majd vizet merítettek a kútból vagy a forrásvízből. A kalotaszegi Magyarlónán, amikor megkondul a harang, tüzes kerekeket eregettek le a hegyről, és kiáltották: „Boldog új évet!” Az idősebbek szerint minden évben gurítottak egyet, ezzel jelezték, hogy: „Tüzes keréken jött be az újév!”

Szilveszter éjjelén gombóc főzéssel, ólomöntéssel tudakozódtak a lányok jövődöbelijük neve és foglalkozása iránt. A szilveszteri időjárásjóslás az aznapi időből történt.

Ostorpattogatás, csengettyűszó

Gyimesbükkön (Csík vármegye) a fiúgyerekek óesztendő délután indulnak el, 2-6 fős csoportokban. Általában 10–18 éves korukig járnak harsogtatni. Az egyik szereplő neve a „pap”, aki a ház előtt mondja el a történetet Szent Szilveszterről. Ezután minden jót kíván a ház lakóinak. A házba betérve már együtt éneklük el a „Jó estét, jó estét, kedves házigazdánk...” kezdetű dalt. A harsogtatás további szereplőinek fontos eszköze az ostor, amelyet

kenderszöszből, 8–10–12-es fonattal készítenek.

A moldvai hejgetés vagy urálás a legények óévbúcsúztató, köszöntő, bőségvárászló, adománykérő szokása. A hejgető vagy uráló a szöveget mondja, és a „bikát” szólaltatja meg. A bika fadézsából készül, melynek száját vékony báránybőrrel lekö-

Szokás volt újévkor kora reggel a kútnál mosdani, hogy egész évben frissek legyenek. Az újesztendei jósló, varázsló eljárásoknak igen fontos része volt a táplálkozás, megsabott ételek fogyasztása, illetve bizonyos ételek szigorú tiltása.

vik, s középre egy lyukat fúrnak, s azon át vezetnek ki egy lószörköteget. A hangszert a lába között tartja a földön az uráló, és megnedvesített kezét húzogatja a lószörön, amely dörmögő, bikát utánzó hangot ad. A csoporthoz tartozhat a medvealakoskodó és a gazdája (cigánynak öltözve), vőlegény, menyasszony, ostorosok. Társulhatnak még zenészek. pl. dobos, furulyás. Lujzikalagoron (Bákó megye) a hejgető legények ostorpattogatással, kürtöléssel, csengettyűszóval, nagy zenebonával mennek. Mikor egy lányos házhoz érkeznek, megkérdezik: „Szabad-e, gazda, urálni dobval, csengettyűvel s bikával?” Megállnak az udvaron, és az uráló elkezd hangosan recitálni a köszöntő szövegét.

A refréneknél az uráló megrázza a csengettyűt, s a többiek is zajkeltésre biztatja. Mire azok is nagy lármát csapnak ostoraikkal, a bikával, a harangocskákkal és közbe-közbe nagyokat kurjongatnak. A szokás elsődleges célja a gabona, a kenyér tehát a termékenység

mágikus, rituális biztosítása volt az elkövetkezendő esztendőre.

Nem volt szabad főzni, mosni, varrni

Január elseje a polgári év kezdőnapja. A középkorban december 25-én, azaz Krisztus születésének napján kezdődött az év. A XIII. Gergely pápa nevéhez köthető naptárreform (1582) a polgári év kezdetévé január elsejét tette, az egyházi év mindmáig advent első napjával (a karácsonyt négy héttel megelőző vasárnap) kezdődik. A változó évkezdet miatt az újévet sokfelé kiskarácsonynak nevezték. Úgy tartották, hogy amit ezen a napon cselekednek, az hatással lesz az egész elkövetkező esztendőre. Tilalmak fűződnek ehhez a naphoz. Közismert az a hiedelem, hogy újév napján semmit sem adnak ki a házból, mert akkor egész éven át minden kimegy onnan. Nem volt szabad főzni, mosni, varrni, állatot befogni stb. Általános hiedelem, hogy ami e napon történik valakivel, az ismétlődik egész évben, ezért igyekeztek a veszekedéstől is tartózkodni.

Január első napja alkalmas idő a férj-jóslásra. A bukovinai magyarok úgy vélték, hogy újév reggelén amilyen nevezetű férfit látnak először, olyan nevezetű lesz a férjük. Szokás volt újévkor kora reggel a kútnál mosdani, hogy egész évben frissek legyenek. Az újesztendei jósló, varázsló eljárásoknak igen fontos része volt a táplálkozás, megsabott ételek fogyasztása, illetve bizonyos ételek szigorú tiltása. Jól ismert a baromfihús evésének tilalma e napon, mert úgy tartják, a baromfi elkaparná, elrepítené a szerencsét. Disznóhúst kell enni, mert a disznó előre túrja a szerencsét. Előnyben részesítik ilyenkor a szemes terményeket (lencse, rizs, köles), abban a hitben, hogy a sok apró mag pénzébőséget jelent a következő esztendőben. Szokás volt egész kenyeret szegni, hogy mindig legyen a családnak kenyere.

K. J.

A járvány hosszabb távú pszichológiai hatásai a gyerekekre

Hogyan lehet a járvány miatt kialakult káosz által kiváltott lelki hatásokat kezelni? Egyebek mellett erre a kérdésre válaszolt a Magyar Tudományos Akadémia honlapja, az Mta.hu számára készített ismeretterjesztő írásában Gyarmathy Éva magyarországi klinikai és neveléslélektani szakpszichológus, a Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet tudományos főmunkatársa. A saját maga és kollégái által összegyűjtött tapasztalatokat elemezte, illetve olyan hatásokat mutatott be, amelyek nemcsak most, hanem hosszabb távon is jelentősen megváltoztatják a világunkat.

A hirtelen a digitális térbe kényszerült tanulás precízen megmutatta, mi a baj azzal, hogy a 19. században megalapozott és a 20. században kiteljesedett tömegoktatás még mindig nem adott helyet a 21. századi, személyre szabott és a technikai eszközök adta lehetőségeket kiaknázó tanulási környezetnek. Miközben a világ kifordult a sarkaiból, az oktatásban résztvevők továbbra is ugyanazokat a szerepeket játsszák, amiket évszázadokkal korábban kiosztottak: a pedagógus adja a tudást, minősít, számonkér, a diák igyekszik megfelelni az elvárásoknak, miközben amennyire lehet, próbál menekülni a helyzetből.

Kiemelten nagy vesztes a fejlődés és tanulás terén a 6–8 éves generáció. Őket is bátran nevezhetjük Covid-generációnak, ahogy ez a tizenévesekre is nagyon illik a fent leírtak kapcsán.

Egyrészt az első osztályos gyerekeknek a második félév gyakorlatilag kiesett. Nagy elmaradással indultak a második osztályba, ahol ismét sok helyen alig-alig lehetett tanítani, majd megint jött a karantén. Másrészt az éppen az óvodából iskolába kerülő gyerekek szintén nagy hátrányt szenvedtek, mert az óvoda utolsó félévében nem kapták meg azt a fejlesztést, ami az iskolára való felkészítésben a legmeghatározóbb. Így kerültek be az első osztályba, ahol ismét csak a felemás kaotikus tanítási helyzetben kellett volna behozniuk a lemaradást, majd karanténba kerültek. Tovább rontja a helyzetet, hogy az oktatásirányítás pont ezekben az években zavarta be az iskolába az éretlen hatévesek egy részét, mert kivette az óvoda hatásköréből az iskolaérettséggel kapcsolatos döntést, és a szülőknek külön kellett kérni a halasztást. Sokan, és főképpen a hátrányosabb helyzetű családok, nem is tudták mit kell tenniük. A hátrány tovább nőtt. Érthető, hogy megnövekedett a szakszolgáltatoknál a tanulási zavarokkal jelentkezők aránya. Sokan valóban idegrendszeri éretlenségen alapuló eltérések miatt küzdenek tanulási zavarokkal, de sokan csupán a megfelelő tanulási lehetőség hiánya miatt nem tudtak megtanulni olvasni, írni és/vagy számolni. A korai hiányok, az alapvető iskolai készségek gyengesége az egész tanulásra kihat, és végigkíséri a gyerekek életét, akár különleges nevelési igényűek, akár nem. Amellett, hogy jelentős teljesítményzavarokkal kell megküzdeniük, a sok kudarc miatt az önértékelésük

is sérül, és ez szinte mindig valamilyen lelki zavarhoz vezet. A megoldást ismét az előremenekülés, a 21. századi tanulási környezet kialakítása jelenti: megismerő-fejlesztő környezet kialakítására van szükség.

Az onnipotens szemlélet

Az egyéni fejlődés sokféle, ezért sokféle úton tudnak tanulni a gyerekek. A személyre szabottsághoz az kell, hogy a pedagógus a korábbiaknál sokkal mélyebben ismerje a diákjai képességeit, fejlődését, személyiségét. Ez a leginkább akkor lehetséges, ha a gyermek aktív. Vagyis az optimális szintű aktivitásban tartás a feladat. Az optimális fejlesztés és a tanulás az önirányított, öndifferenciáló módban oldható meg biztonságban, ahol adott keretek között a diák vagy diákcsoport választhatja meg a tanulásához a feladatokat, és oszthatja be az idejét. Fel kell adni azt a paternalista, onnipotens szemléletet, hogy a pedagógus tudja minden gyerekről, mi kell neki. Az egyéni és társas helyzetekben önállóan és a társaktól tanulva sokkal könnyebben és gyorsabban tudnak haladni a gyerekek. Mindig is próbáltak a diákok a saját tempójukban tanulni, de ezt nem támogatja a tömegoktatás tanmenetekhez kötöttsége. Próbáltak egymásnak segíteni, összedolgozni, de ez a legtöbbször tiltott tevékenység a minősítő-számonkérő szemléletben. A 21. században és a távoktatásban azonban mindennek nagyon is helye van.

A káosz által kiváltott lelki hatások kezelése

A járvány önmagában is felforgatott szinte mindent, ami megszokott volt, de az emberi hibák, ügyetlenségek, a hozzá nem értés, az önzés és mohóság sokat rontott a helyzeten. Elmaradt az előre gondolkodás, a felkészülés. A legtöbben azzal foglalkoztak, hogy milyen jó lesz, ha végre megint visszatér a „normalitás”. „Normalitás”-e azonban az, amibe az emberiség kergette önmagát? Ezen a ponton lehet sorolni a ránk leselkedő globális veszélyeket, amelyeket a tudomány azonosított, az emberiség pedig elkönyvelte, hogy igen, valakinek ezeket meg kell oldani. És szokás szerint senki nem akar ilyen módon valaki lenni. A fejlődés kríziseken keresztül vezet, mert amikor a régi értékek, a régi viselkedés már nem tarthatók, de az újak még nem alakultak ki, rengeteg lehetőség nyílik a továbblépésre. A szabályok fellazulnak, és a lehetőségek mellett rengeteg veszély és főleg bizonytalanság jelenik meg. A káosz ezért nagyon megterheli a lelket, de egy természetes folyamat részeként kell tekinteni rá, hogy a teljes bizonytalanság csökkenjen. Tovább csökkenthető a bizonytalanság, ha sikerül minden a káoszt fokozó, illetve a zavart kihasználó erőt semlegesíteni.

ÖSSZEFOGLALÓ

Magyar iskola létesül vakok és gyengén látók számára Székelyudvarhelyen

Vakok és gyengén látók számára létesül magyar iskola Székelyudvarhelyen. A leendő intézmény számára a magyar állam támogatásával vásárolt ingatlant az Erdélyi Református Egyházkerület (EREK). Az elemi iskola és kollégium kialakítására szánt épületet, valamint a Bartimeus központnak elnevezett intézmény alapító okiratát sajtótájékoztató keretében adta át november 18-án Kató Béla püspök az Erdélyi Magyar Látássérültekért Egyesület képviselőinek. A nemrég felújított, négyszintes épület korábban egy székelyudvarhelyi ruhagyár vendégszállásaként működött. Megvásárlását a magyar kormány 500 millió forinttal támogatta.

Tanulni tanítanak

Amint Máté Zsolt, az Erdélyi Magyar Látássérültekért Egyesület (EMLE) alelnöke az MTI-nek elmondta: egyedül Székelyföldön mintegy 200 látássérült gyermek él, akinek eddig nem volt lehetősége arra, hogy a különleges igényeire tekintettel levő iskolában tanuljon. Hozzátette: arra készülnek, hogy a 2022–2023-as tanév kezdetére az oktatási célokra alkalmassá tegyék az épületet. A speciális iskolában az elemi iskolás gyermekek számára alakítanak majd ki osztálytermeket, az 5–8. osztályos diákok a már létező iskolák különleges osztályaiban tanulnak tovább, a felső tagozatosok pedig már a látó gyermekekkel együtt tanulhatnak. Hozzátette: azért van szükség a speciális iskolára, hogy megtanítsa tanulni a látássérült gyermekeket. Kató Béla püspök a sajtótájékoztatón elmondta: a bibliai Öszövség embere még úgy gondolta, hogy ha vak gyermek jön a világra, az valaki vétkének a következménye. Jézus után már úgy tevődik fel a kérdés, hogy miért kapta a látás képességét az emberek többsége. Szerinte ezt meg sem lehetne válaszolni, ha nem lennének látássérültek is a világon. Azt nevezte feladatnak, hogy a nem látóknak is olyan életminőséget biztosítsanak, mint a látóknak. A püspök az okirat mellett tíz Braille-írást Bibliát adott át az iskolaalapításra készülő egyesületnek. A sajtótájékoztatón mind Gálfi Árpád, Székelyudvarhely polgármestere, mind pedig Bíró Barna Botond, Hargita megye önkormányzatának elnökhelyettese támogatásáról biztosította az iskolaalapításra készülő egyesületet.

Segítenek önállónak és önellátónak lenni

Tőkés Zsolt, a székelyudvarhelyi Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium igazgatója reményét fejezte ki, hogy a speciális iskolai tagozat az általa vezetett intézménybe integrálódhat. A református egyházkerület főgondnoki tisztségét is betöltő fizikatanár elmondta: tavaly érettségizett egy vak diák az iskolájában, s az osztályából a legjobb eredményt érte el egy fénytanfelmérőn. Úgy vélte: jó esély

November közepén adták át a hiánypótló székelyudvarhelyi intézmény alapító okiratát

van a Bartimeus központ majdani iskolalelkjeszi állásának a betöltésére, hiszen ez a fiatal azóta teológiai tanulmányokat folytat. Romániában jelenleg hét speciális iskola működik, az oktatás nyelve mindenkiben a román, egyedül a kolozsvári intézményben van lehetőség magyar nyelvű, opcionális foglalkozásokra, melynek keretében egy lelkes magyar tanárnő mesékkal, versekkel, irodalmi művekkel ismerteti meg a gyerekeket. Bár alkotmányos jog az anyanyelven való tanulás, melyet a 2006/448-as fogyatékosügyi törvény is kihangsúlyoz, megerősítve a látássérültek számára is az anyanyelven való tanulás jogát, évtizedek alatt nem történt semmi érdekvédelmi képviselő hiányában.

Statisztikai adatok szerint a székelyföldi megyében 193 magyar nemzetiségű látássérült gyerek él, melyből mindösszesen 13-an tanulnak szegregált, román tannyelvű intézményben, nagy részük integráltan tanul, de sajnos számottevő az iskolai intézményt nem látogató gyerekek száma, főleg a falusi környezetben élők körében. Ugyanakkor jellemző a korai iskolaelhagyás is, ennek eredményeként tudható be a látássérült értelmiségi réteg szinte teljesnek mondható hiánya.

Az egyesület tagjai úgy vélik, szegregált oktatásra is szükség lenne, legalább az elemi tagozatokon, hiszen ebben az időszakban a látássérült gyerekek olyan képességek és kompetenciák birtokába jutnak, amelyek a későbbiekben segítenek majd nekik önállónak és önellátónak is lenni.

D. SZ.

Csodavárás praktikusan

„Anya, te azt hogy érted, hogy majd telefonálsz a Mikulásnak, és megmondod neki, hogy melyik öltöztetőt hozza?! Hááát az éééégben niiniincis is káááááábel...” – replikázott ötéves Leám a maga jellegzetesen ovis, éneklő hanghordozásával, amelyen a társaival szokott viccelni legtöbbször. „Hát, öööömmm, a Mikulásnak állandóan feltöltött telefonja van, úgyhogy nem is kell neki kábel...” – próbáltam menteni a helyzetet, közben azon gondolkodtam, hogy vajon elszóltam-e magam. Tulajdonképpen ennek nem egészen kérdő a megfelelő formája, hiszen már korábban kikotyogtam, hogy „a Mikulás és az angyal helyett is anya rendeli meg a hercegnős öltöztető könyvet...” (így hívja Lea az Usborne Kiadó méregdrága matricás füzetét, amelyre már a tágabb családja is egy fél vagyont költött mostanáig). „Tudod, így beszéltük ezt meg, mert te nekem mondtad el korábban, hogy mit szeretnél Mikulásra és karácsonyra...” Erre a magyarázkodásra akkor került sor, amikor egy alkalommal Lea „rajtakopott”, hogy keresgélem a világhálón a kislányok legszebb, hercegnői divatbemutatót, ragasztható álmát. Mert az bizony időigényes művelet, jól meg kell keresni a lelőhelyet, hogy az ajándék időben megérkezzen...

Azon elmélkedtem, hogy az általam hajdanán csodásként elképzelt mesélnyeket éppen sima pizzafutárrá degradáltam. De rögvést megvigasztaltam magam azzal, hogy én egy másik korban és teljesen más „paraméterek” között voltam gyerek. Ráadásul, a már agyonelemzett, egyáltalán nem meglepetésszámba menő ajándékon kívül rendeltem Leámnak néhány olyat is, amit még csak nem is sejt. Így nem párolog el a Mikulás-járás és karácsony maradék varázsa is, ahogy jelentősen párolog a „legszenzibb” öltöztető könyv esetében, például. Különben is, ezekből a tizenötödiket, illetve a tizenhatodikat hozza majd el pontos munkamegosztással a Mikulás meg az angyal... De hát a „mai gyermekek” – ahogy őket gyarkorta szoktuk nevezni, főként, amikor számunkra szokatlanul öntudatosak és

határozottak – az élet számtalan területén pontosan ilyen gyakorlatiasak. Konkrétan meg tudják nevezni az álmaikat, és aztán ne adj’ isten, hogy ne pontosan azt hozzák a drága természetfeletti lények, mert ki is tör a szezonális világháború! Úgyhogy én azzal tulajdonképpen kockáztatok, ha valami igazi meglepetést is elegyítek a többi közé. Számomra is meglepetés lesz majd Lea reakciója. Ez tehát oda-vissza működő effektus...

„Az angyal helyett is anya rendeli meg a hercegnős öltöztető könyvet.”

Az igazat megvallva már tavaly óta sem tudom eldönteni, hogy Lea mit is rakott össze a kis buksijában a Mikulás és angyal létezéséről és „működéséről”, mert azt viszont gyakran szokta mondani, hogy „a valóságban nincsenek is tündérek meg angyalok”. Ettől a tényszerű megállapítástól eltekintve, amelyre soha nem tudtam megfelelően reagálni, legalább annyira odavan értük, mint a hercegnőért, akiről viszont együtt állapítottuk meg, hogy ők a valóságban is léteznek. Nem pont ilyenek, de léteznek. Azt nem tudtam még kiköbözni, hogy

a nála a Mikulás és angyal is ugyanebbe a kategóriába tartozik-e, vagy teljesen máshová sorolja őket. Tény, hogy azt már tudja, hogy ezek rendkívüli praktikus lények, és határozott feladatuk is van – a pizzafutárszerű szolgáltatásoktól egészen az anyjával együttműködésben kivitelezett ünnepi „seftelésekig”. Már a tavalyi ünnepkor is határozott benyomásom volt, hogy az akkor még négyéves kis Buddhám azért nem fedi föl, hogy ő nagyon pontosan tudja, hogy ez az egész képzeletbeli szereplős színjáték a felnőttek kitalációja, mert sokat „hoz a konyhára”, ha mindenik családtagjához kapcsolható szimbolikusan egy ilyen ajándékozó figura: mama Mikulása, tata Mikulása, anya Mikulása és még számtalan rokon Mikulása több ajándékot jelent, mintha egy Mikulás szédítené el szimbolikusan egy tábla csokoládéval. És ugyanez igaz az angyalokra is. Ők is ugyanilyen sokan vannak, és annyi ajándékot szoktak hozni, hogy igazából be sem fér valamennyi a karácsonyfa alá. Ez pedig nagyon jó!

De maga a „csoda” Lea számára a karácsonyfa köré csoportosul tulajdonképpen, nem is alá. Ilyenkor együtt van a tágabb családja. Számára ekkor valósul meg maradéktalanul a születésekor megtapasztalt „ősegység”: az anyja és a nagyszülei is együtt vannak az ünnep rokoni fonatában. Hiszen ez a paradicsomi állapot két éve megszűnt, amikor mi ketten, különálló családként elköltöztünk, és azóta önálló háztartásban élünk. Így lett Leámnak egy „régii otthona” meg egy „új otthona”, mert e címkék által tudott az új helyzettel megbarkozni. Ezek a megnevezések továbbra is használatosak, a tulajdonképpeni ünnep számára pedig a hajdani harmónia visszaállása. És ha jobban belegondolok, akkor már nem is kell a karácsony lényegét részletesen elmagyaráznom, mert pontosan érti és érzi azt a szeretetet, ami körülöleli.

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Három

A Holdat nézd,
Ég óceán hajósát,
ringatja csönd és
örökkévalóság.

Füstfelleg száll,
falevél tündököl,
Egyből Kettőt teremt
a szemtükör.

Kettő beszélget
hintázó faágon,
amikor érti egymást,
az a Három.

• FARKAS ILONA JANKA

„Régen nem szóltak élesen, / nem küldtek lefeküdni sem, / hollószárnyát az éjsötét / nem tárta szét.”

Hideg

Ringató sötétség,
búgó hajnalok,
víz alá buktak
az angyalok.

Akármerre fordulsz,
minden csupa szárny,
színjátsszó egekben
ázik a magány.

Hajlanak a szélek,
fújnak a szelek,
fázunk földön-égen,
csillag didereg.

Hó

Régen volt sok fehér karácsony.
A hó halmokban állt a ház.
Ablakpárkányon, ereszen, tetőn
és madáretetőn.

Régen villant pár mosoly is.
Nem volt fájdalmas, sem hamis.
Együtt dúdoltuk: csendes éj.
Nem leskelt a veszély.

Régen közel volt föld és ég,
torkunkban sírás-féleség,
néztük, az angyal mit hozott.
Kint havazott.

Régen nem volt narancs, banán.
Aranydió csüngött a fán.
Ajándék mindenkinek egy,
mint bonbonban a meggy.

Régen nem szóltak élesen,
nem küldtek lefeküdni sem,
hollószárnyát az éjsötét
nem tárta szét.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

Közel 76 ezer romániai gyermeknek legalább az egyik szülője külföldön dolgozik

Több mint 75.800 romániai gyereknek legalább az egyik szülője külföldön dolgozik a Mentsük meg a gyerekeket romániai szervezete által ismertett hivatalos statisztikai adatok szerint. Az Agerpres által ismertett közlemény szerint a legtöbb gyereket, 7216-ot Suceava megyében hagyott otthon legalább az egyik szülője. A listán Botoșani (5421), Iași (4448), Bákó (3569), Neamț (3527), Prahova, (3515), Vaslui (3220), Galac (2879), Maramaros (2836) és Konstanca (2833) következik. Közlése szerint a szervezet öt megyében – Suceava, Iași, Vaslui, Maros és Hunyad – több mint 690, szülei nélkül nevelkedő gyerekeknek készül pszichológiai-oktatási-szociális támogatást nyújtani, 2019 májusa óta pedig mintegy 1600 gyerek kapott tőlük segítséget. A szervezet szerint a szülei nélkül nevelkedő gyerekek nagy száma szükségessé teszi egy országos szolgáltatási hálózat kialakítását a védelmükre. A Mentsük meg a gyerekeket eddig 17 településen indított ilyen szolgáltatásokat, amelyek révén több mint 9800 gyerek és 6850 nevelésükkel megbízott felnőtt kapott segítséget. A jelenség Hargita megyében 1138, Kolozs megyében 853, Kovászna megyében 740 gyermeket érint. A fenti adatokat a munkaügyi minisztérium 2021 júniusában tette közzé.

Népfőiskolát támogató látogatáson Bedében Bölöni László

Aláírt focilabdával és mezzel támogatja a bedei népfőiskola építkezési munkálatait Bölöni László egykori kiváló focista, aki december elején látogatott nagymamája falujába, gyermekkor egyik helyszínére, a Maros megyei Bedébe. Tiszteletére összegyűltek a helyi gyermekek, hivatalosságok és falubeliek. A látogatásra Sajó Norbert, a Solidaris Egyesület elnöke közbenjárásával került sor, akinek tudomására jutott Bölöni László bedei kötődése, és azzal a kéréssel fordult a neves sportolóhoz, támogassa a helyi népfőiskolát, illetve gyerektáborok helyszínét. A Székelyhonnak nyilatkozó egyesületi elnök szerint jövőre tataroznák a parasztház homlokzatát, 2023-ban a belsejét újítanák fel, ám ha december

végéig nem sikerül támogatókat találniuk, mindez bizonytalanná válik. Így fordult segítségért Bölöni Lászlóhoz, aki azonnal pénzadományt küldött volna, de inkább dedikált focilabdát kértek tőle és azt, ha hazalátogat Marosvásárhelyre, jöjjön ki Bedébe is.

Bölöni Lászlót a templom előtt fogadták, majd végigsétálva a falun, azokat a helyeket tekintették meg, amelyekre a sportoló gyerekkorából emlékezett. A népfőiskola telkén Sajó Norbert megmutatta a közösségi térré átalakított csúrt, a foci pályát, a lugast, ahol nyáron étkezni, beszélgetni lehet, és a felújításra váró régi parasztházat. Bölöni átadta ajándékait, hozzátéve, örül neki, ha azokat értékesíteni tudják, és az összeget házjavításra fordítják. „Eddig Bede azt jelentette nekem, ahol szerettem szilvát szedni, most már azt is, hogy létezik itt egy nagyon jó kezdeményezés” – mondta a világszinten elismert sportoló, aki elbeszélgetett a gyerekekkel is, majd falubeli idősekkel találkozott, akik ismerték a nagymamáját.

Felbontották a vásárhelyi református kollégium időkapuszuláját

A jövőnek szánt üzenetet, újságokat és pénzt rejtett a Marosvásárhelyi Református Kollégium 1908 szeptemberében elhelyezett alapkövében talált időkapuszula, melyet az Erdélyi Református Egyházkerület (EREK) és Maros megye előljárói, valamint a sajtó jelenlétében bontottak fel november utolsó napjaiban a Maros Megyei Múzeum szakemberei – tájékoztat az MTI. A feltárássra a főépület idén januárban kezdődött felújítása kapcsán került sor. A régészek a téglatest alakú 1 x 0,8 x 0,6 méteres faragott kőtömb fedőlapját eltávolítva henger alakú fémdobozba helyezett üveghengerben felcsavarva találták a kiváló állapotban a jövőnek szánt üzenetet, az aznapi újságok egy-egy példányát és a század elején használatos különböző címletű pénzeket. A rendezvényen Kató Béla püspök elmondta: egyháza a magyar kormány támogatásával sok templomot, műemlék épületet és azok környezetét újította fel az elmúlt évtizedben, és meglehet, hogy Románia legkiterjedtebb feltárási munkáját végezte. Csók Zsolt, a Kolozsvári

Történeti Múzeum régésze kiemelte: az egyház nemcsak óvodákat és iskolákat épített, hanem csapatokat is. Egy egész régész-nemzedéknek adott munkát, és biztosította, hogy szülőföldjükön keressék boldogulásukat. Az egykori református kollégium épületein ma a Marosvásárhelyi Református Kollégium és a Bolyai Farkas Gimnázium osztozik. A kollégium épületeit 2007-ben kapta vissza először a református egyházkerület, de a korábbi városvezetés megtámadta a visszaszolgáltatási határozatot, és ezt két perben is meg kellett védeni, így csak 2018-ban kezdődhetett az épületegyüttes felújítása: az ókollégium épületét 2020 szeptemberében adták át, a főépület felújítása folyamatban van.

Táblabíróság: az egyház tulajdona a zilahi Református Wesselényi Kollégium

Kedvező döntést hozott a kolozsvári táblabíróság a zilahi Református Wesselényi Kollégium – a jelenlegi Silvania Főgimnáziumnak helyet adó épület – visszaszolgáltatásának ügyében. A november végén hozott ítélet alapján az oktatási intézmény a Királyhágómelléki Református Egyházkerület tulajdonát képezi. Seres Dénes parlamenti képviselő a Maszolnak elmondta, megelégedéssel nyugtázzák a kolozsvári táblabíróság döntését. „Ha átfogóan kellene fogalmazni, azt mondanám, hogy az igazságosság napvilágra került, hiszen mindenki számára egyértelmű, köztudott volt, hogy a zilahi Wesselényi-kollégium az államosításig a református egyház tulajdonát képezte, az egyház évszázadokon keresztül működött, és ha alkalmazták volna a parlament által elfogadott törvényeket, a visszaszolgáltatás már megtörtént volna. Sok év telt el, de a református egyház által előállított bizonyítékok megcáfolhatatlanok és egyértelműen bizonyítják a tulajdonjogot, amit most a táblabíróság szentesített” – nyilatkozta a képviselő. A közelmúltban voltak kísérletek a visszaszolgáltatás megakadályozására, sikertelennek bizonyult bünygyi kivizsgálás is indult ez ügyben. A képviselő elmondta, lehetőség van még egy fellebbezésre, de abban bíznak, hogy a táblabíróság döntése végleges marad.

Sokkal több iskolai mediátor kellene Hargita és Maros megyében

Bár égető szükség lenne iskolai mediátorokra, az egyszerre személyzet- és álláshiánnyal küszködő rendszer nem teszi lehetővé több ilyen állás létrehozását. Az iskolai mediátorok hídként szolgálnak a hátrányos helyzetben élő közösségek, szülők és a tanintézetek, pedagógusok között, fő feladatuk támogatni a gyermekek részvételét a közoktatásban, ösztönözni a szülők bevonását gyermekeik iskolai életébe, stb. Hargita megyében hét iskolai mediátor van, de legalább további tíznek tudnának munkát adni – magyarázta a Székelyhonnak Kari Attila, a roma oktatásért és iskolai mediátorokért felelős Hargita megyei tanfelügyelő. Szerinte az jelenthetne megoldást, ha más megyék példájára a Hargita Megyei Nevelési Tanácsadó és Erőforrás Központ (CJRAE) tudna állást létrehozni, ehhez a megyei tanács jóváhagyása kell. Míg korábban elég volt a 8 osztályos végzettség is, az utóbbi években e munkakörhöz érettségit kérnek. Kari Attila szerint a tanügyminisztérium évente szervezett képzése is elegendő lenne az állás betöltéséhez, hiszen ha az adott közösségből származó személy kerül mediátori szerepbe (amire Hargita megyében is van példa), még hatékonyabban tud dolgozni, kommunikálni a szülőkkel. Maros megyében 12 iskolai mediátor van. Illés Ildikó főtanfelügyelő-helyettes szerint a csökkenő gyereklétszám, a román és magyar szórvánnyal egyaránt rendelkező Maros megye atipikus helyzete miatt nemcsak mediátori állás, de sokszor még takarítói sincs, mert a fejkvótarendszerben ehhez nem jut elég pénz. Jelenleg Maros megyében 8694 tanügyi állás van. A gyermeklétszám-csökkenéssel nem teljes osztályok tűntek el, hanem minden osztályból 1-2 gyerek, de azoknak az osztályoknak továbbra is ugyanúgy szükségük van szaktanárookra, mint korábban. Elszigetelt falvakban nagyon kis létszámmal működnek iskolák és osztályok, de itt is szükség van igazgatóra, titkárra, tanárookra, így mediátori állás már nincs.

Duális oktatás indul a Fogarasy Mihály Műszaki Szakközépiskolában

Általános asztalos, ács-asztalos-parketázó és víz-gáz szerelő szakon indít duális oktatást a 2022–23-as tanévben a gyergyószentmiklósi Fogarasy Mihály Műszaki Szakközépiskola az Arbor Vállalkozók Szövetségével együttműködve – adta hírül a Székelyhon. A harmincas létszámú osztály hároméves képzésében fokozott hangsúlyt kap a gyakorlati oktatás, a heti gyakorlaton kívül a diákok 24 hetes intenzív gyakorlaton vesznek részt, a vizsgákat követően nemzetközileg elismert szakképzési bizonyítványt kapnak a tanulók, akiknek a szakkégek munkahelyet is biztosítanak a munkaerőpiac igényeinek függvényében. Siklódi Piroška igazgató elmondta: „A diákok ösztöndíjat kapnak, 200 lejt az állami költségvetésből és legkevesebb 200 lejt azoktól a vállalkozóktól, ahol a gyakorlatot végzik.” Barabás Csaba, az Arbor elnöke szerint ez az az oktatási forma, ahol a vállalkozó sokkal nagyobb szerepet kap abban, hogy az iskolaévek alatt a diák gyakorlati tudásának elsajátítása minél több olyan elemet tartalmazzon, amire valóban szüksége lesz, miután befejezi a tanulást. „Nemcsak néhány óra szakmai gyakorlatról beszélünk, hanem olyan tapasztalatról, ami abban segíti a diákokat, és egyben előny a vállalkozónak is, hogy miután végzett a diák, ne azzal kelljen kezdje a vállalkozó, hogy gyere, megtanítom a gyakorlatban is, amit elméletben tanultál” – hangsúlyozta a vállalkozói szövetség elnöke, aki örül annak, hogy hiányszakmákban sikerül képzést indítani, mert nagyon nehéz például jó víz-gáz szerelőt találni a térségben. A helyi cégek közül 12 vállalkozó vállalt gyakorlatpartnerséget, részükről máris nagyobb az igény, mint ahány diák tanulhat a képzés keretében. A duális szakképzés 8. osztályt végzetteknek szól, a felső korhatár 26 év, tehát a második esély program keretében végzettek is jelentkezhetnek.

Indulhat az Innotech Student program

Hónapok óta húzódik az Innotech student program életbe léptetése. November 10-én jóváhagyta a kormány az eredetileg kiutalt pályázati keretösszeg növelését

20 millió euróról 135 millió euróra, így az európai beruházások és projektek minisztériuma elindíthatja az Innotech Student program keretében kiválasztott 68 projekt szerződéskötését – olvasható az Rmdsz.ro-n. A projektek révén több mint 23 500 egyetemi hallgatónak, doktorandusznak és gyakornoknak nyújtanak segítséget a kompetenciáik felmérésében, illetve további képzésekben részesülnek azért, hogy számukra megfelelő munkahelyet találjanak vagy saját vállalkozást indítsanak. A program célja a vállalkozói készségek fejlesztése, a diákok által létrehozandó vállalkozások támogatása és új munkahelyek létrehozása. Emellett kis- és közepes vállalkozásokat támogatnak azért, hogy a programban részt vevő diákok számára 3400 új munkahelyet hozzanak létre, illetve 1373 új vállalkozás létrehozását is támogatják. A támogatási keretösszeg megnövelésére azért volt szükség, mert 68 projekt kapott azonos pontszámú értékelést, azonban ezeknek összértéke meghaladta az eredeti keretösszeget. „Sok fiatal számára nehézséget okoz elhelyezkedni a munkapiacra vagy saját vállalkozást indítani. A mi célunk az, hogy a fiatalok itthon maradjanak, itthon találjanak munkát, itthon tudjanak boldogulni, jövőt tervezni. Az Innotech Student program ebben nyújt segítséget és azokat a fiatalokat támogatja, akik befejezték tanulmányaikat, és munkát keresnek vagy éppen saját vállalkozásuk elindításában gondolkodnak. Bízom benne, hogy azok a fiatalok, akik részt vesznek a programban, néhány éven belül sikeres vállalkozókká válhatnak” – nyilatkozta Hegedüs Csilla, az európai beruházások és projektek minisztériumának államtitkára. Az államtitkár elmondta, a projektek életbeléptetésének több szakasza van. Az első szakaszban leginkább a szakmai képzésekre és a mentorálásra, a vállalkozói készségek fejlesztésére fektetik a hangsúlyt. Szintén ebben a szakaszban választják ki a diákok által kidolgozott üzleti terveket is, amelyeket támogatni fognak. A második szakaszban fogják azokat az összegeket kifizetni, amelyek a vállalkozások működéséhez szükségesek.

K. E.